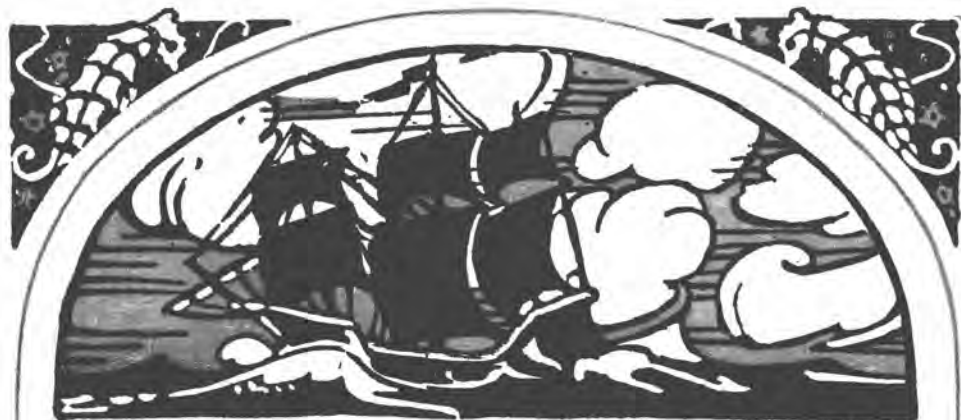

R.N. Quality

SAMBAND

SAMBAND

is a quarterly magazine devoted to old country folk-lore, tradition, and history. Also historical and biographical sketches from Valdres settlements in America. Subscription price including membership in Valdres Samband \$1.00 a year.

Published by Valdres Samband
at 425-429 South Fourth Street,
Minneapolis, Minnesota.

SAMBAND

N. R. 3

SEPTEMBER

1928

Valdressettlementet i Manitowoc County i Wisconsin

Av A. A. VEBLEN

MANITOWOC County ligger langs Lake Michigan omtrent paa midten av Wisconsin's østgrænse, og valdressettlementet er tilnærmet midt i countyet. Vestover fra Manitowoc by kommer først townet Manitowoc Rapids, dernæst Cato, og saa Rockland. Søndenfor Rockland er Eaton og næst dette er Liberty, syd fra Cato. Inden disse townships ligger valdresbygden, like øst for 88de længdegrad og nord for 44de grad nordlig bredde.

Countyet har et areal paa 612 kvadratmil, hvorav valdresene i tidens løp har bebodd eller eiet 6 eller 7 procent, litt mer end et townships omraade, kanske 40 kvadratmil. Tolv mil vestenfor Manitowoc finder man landsbyen Valdres midt i settlementet, vel to hundrede fot over Michigan-sjøen. Valdres er jernbanestation. Hoveddelen eller kjernen av bygden omfatter den søndre tredjedel av Cato, henimot det halve av Liberty, med tilstøtende mindre dele av Rockland og Eaton.

Blandt valdresene i denne strækning hadde enkelte fra andre bygder i Norge sat sig ned, en her og en der, samt noen yderst faa av andre folkeslag — tyskere og irlændere og en og anden yankee. Men de var meget faa, saa at det blev en sjelden kompakt grænd av sambygdinge, rigtignok fra alle herreder hjemme, men flertallet var vistnok fra Vang og Slidre.

I utkantene bodde valdreser mere spredt blandt andre norske og blandt fremmede. Bygden hadde betydelige avstikkere vestover gjennom Rockland og Eaton op i den øvre del av Manitowocflodens dalføre, og likeledes nedover fra Cato og ind i vestre Manitowoc Rapids.

Men ogsaa utenfor dette indre strøk bodde mange valdreser i andre dele av countyet, snart enkeltvis, snart i smaa grænder. I Manitowoc by og township var der mange. Og der var en del langs sjøen mot nord-øst, og andre helt ind i Michicott i nord.

Hele countyet var skogland. Intetsteds i Wisconsin eller noe andet sted var skogen sværere og tykkere end her. Det var i den tykkeste og

sværeste Manitowocskogen at valdresene gav sig ifærd med at rydde jord og vinde hjem. Skogen var for det meste haard løvskog — løn, ek, bøk osv. Men her og der var betydelige strækninger med furu, ceder, og tamrac. Furu og ceder blev hugget til byggemateriale; men naaleskogens land blev ikke i begyndelsen ryddet til jordbruk. Urskogen er for længe siden helt bortryddet, og landskapet ligger aapent som enhver anden opdyrket strækning utover vestens vidder.

Det er faafængt at indlate sig paa noen beregning om hvor mange valdreser har bodd her. Efterhaanden begyndte enkeltpersoner og familier at flytte ut og reise længere vest. Denne vandring hadde begyndt allerede i settlementets tidlige aar, saa at mens skarer av nykommere ankom hvert aar og opholdt sig i bygden i længere eller kortere tid, blev indbyggerantallet dog ikke videre øket efter en del aar. Man finder at mange av disse midlertidige Manitowoc-valdreser og deres efterkommere har spredt sig hvorsomhelst norske folk bor i Amerika. De har været med at grundlægge og bygge de yngre norske settlementer længere vest.

Sammen med Knut K. Roble og Mads O. Lykken gjennemgik nedskriveren av denne skisse for en tyve aar siden noen townshipkarter fra syttiaarene. Disse mænd kunde, fra sit nøie kjendskap til bygdens og countyets historie, angi hvilke landstykker valdreser enten oprindelig hadde sat sig ned paa eller senere hadde eiet. Vi fandt at av dem som hadde eiet farmland i de fem nævnte townships var 178 fra Valdres. Det vil da si omtrent saa mange familier.

Foruten dem som eiet jord var der et ubestemt men betydelig antal ugifte personer og familier uten eget land, som hørte hjemme i bygden. Og der var mange som bodde i byen, seilet paa Lake Michigan, drev fiske eller var anderledes sysselsat.

Mot øst blev valdresene mer og mer opblandet med gjerpensokninger og andre fra Skienskanten, og settlementet gik ved Catos østgrænse over i en betydelig grænd av disse "vestlændinger," som valdresene kaldte dem. Dette noe spredte Gjerpensettlement rak flere mil ind i Manitowoc Rapids. Da de to menigheter blev oprettet, rundt 1850, fik den østre navnet Gjerpen, men den indbefattet mange valdreser, og tok med en god del av valdresettlementet. Den vestre menighet blev kaldt Valdres, og den bestod overveiende av valdresfolk.

Gjerpen kirke og prestegaarden blev bygget i den sydøstre hjørne-section, 36, i Cato, paa land som traf til at være en del av valdresen Anders Aabols farm. Valdres kirke stod ved Calumetveien, hvor sectionene 5, 6, 7 og 8 støter sammen. Den stod høit ovenfor veien med døren mot vest. Tomten var stenet, saa ut som solid berg. Jeg mindes at en lokal rimsmed laget vers om posthuset, storet (eller saloonen) og "kirken paa sit berg."

Valdres kirke blev bygget av Michael Blekkeli fra Reinli, og dens opførelse paabegyndtes i 1853. Den blev tat i bruk aaret efter. Da vi

sent i 1854 flyttet ind i settlementet var kirken saa vidt færdig og hadde været brukt flere maaneder. Den vakre prækestol og døpefonten var snekkert og malet av Arne Syversen Aaberg. Prækestolen var ottekantet og var "mahoni"-farvet, med masamaaling. Døpefonten var malet til at

*Stefan Olson Helle (Stefan Kubakke)
Amerikansk navn: Stephen Olsen*

efterligne blaaagtig marmor. Sønghuset var tilbygget paa østsiden, men efter at man hadde begyndt at bruke kirken.

Begge kirkene var logbygninger, stokkene flatteljet ut- og indvendig. Valdreskirken var ottekantet, med de 8 vægger av samme længde. I det mindeskraft som under pastor Ristads redaktion og forfatterskap utkom i 1925, er et billede av kirken paa side 14. Det sies at være tegnet av en som ikke selv hadde set kirken men gjorde det efter gamle folks beskrivelse, saasom de kunde huske. Det viser kirken ottekantet, saa som den

var. Men efter min hukommelse var den forholdsvis lavere end billedet fremstiller den. Desuten har jeg altid erindret taarnhuset som firkantet, ikke ottekantet, og forholdsvis litt større end det i billedet ser ut til at være. Mit indtryk kan gjerne være feilagtig, ti det er 63 aar siden jeg saa kirken. Men før 20 aar siden hadde jeg samtaler om dette punkt med Ole O. Berge, som hadde aktiv opsyn da den nye kirke blev opført, og med gamle Ole Gigstad, som bodde straks ovenfor og i lang tid hadde opsyn med kirken. Begge mente at mit indtryk med hensyn til taarnets skikkelse var riktig. Dette er ingen viktig sak, men tør være værd at nævne i forbigaaende.

I sin *Norske Settlementers Historie* kalder Holand Manitowoc county settlementet den ældste Valdreskoloni i Amerika (side 215). De første indvandrere fra Valdres kom dog ikke til Manitowoc. Holand sier (side 134) at Guul Guttormsen fra Ildjærnstad i Hedalen var den første valdres som kom til Amerika. Han var reist til Modum og var der i arbeide da han fik høre om Amerika. Han kom til Rock Prairie i 1843; og det var fornemmelig hans brev til venner i Sør-Aurdal som bragte igang utvandringen derfra.

Men Holand beretter selv om Endre Endresen Rudi og hans brødre, som var født i Hurum, Vang, og hadde reist til Voss og kom derfra til Chicago i 1839 (side 191). Endre var gift paa Voss og bragte sin hustru og flere barn med sig. Omsider kom familien til Koshkonong. Sønnen Erik Endresen, hvis lovlige navn kom til at bli Erick Anderson, kom i 1850 til Iowa og blir av Holand kaldt "stifter av det berømte Winneshiek County Settlementet."

Om der var flere fra Valdres end Guul Guttormsen og Rudi brødrene, som hadde fundet veien hit før 1846, er mig ikke visst bekjendt; men det aar kom brødrene Stefan og Ole Olsen Helle fra Hurum. De kom til Milwaukee og drog først nordover til Port Washington. Stefan reiste straks nord til Manitowoc og saa sig om efter land i skogene vest for byen. Holand beretter, som ogsaa sønnene har bekræftet, at han da kjøpte landstykker i townene Cato og Manitowoc Rapids. Sønnene mente dette var i 1846. Han var den første valdres, sandsynligvis den første nordmand, som eiet land i countyet. I 1848 reiste han tilbake til Valdres og førte det aar et stort følge av sine sambygdinge med sig.

Imidlertid hadde en del valdreser fulgt Stefan efter i 1847. Deriblandt var to gifte par fra Vangsgjeld. Et av disse var mine forældre, Thomas Andersen Veblen og Kari født Bunde. Det andre par var Knut Bunde og Ingeborg Gulliksdatter Riste. Thomas og Kari Veblen og Knut Bunde samt brødrene Stefan og Ole Helle var de første Vangsgjeldinger som utvandret; det vil si, efter Rudi-brødrene, som kom i 1839. Alle disse var født og opvokset i Hurum sogn. I dette 1847-følge var ogsaa baade sliringer og aurdøler. Blandt dem var Knut Toresen Døvre og hustruen

Synnev Aabol. Og der var Ole Hendriksen Hippe med familie, hvoriblandt var den seksaarige blinde gut Hendrik, der er blit vidt kjendt som forfatter og foredragsholder under navnet Henry Hendrickson. Mons Anderson, den navngjetne handelsmand i La Crosse, kom ogsaa da. Hvalfangeren Svend Fjølne førte dem den elleve ukers frygtelige reise fra Hamborg til Kvebek i sit lille skib "Haabet." Noen av dette følge kom ganske snart til Manitowoc county og findes der i 1848. Andre kom senere,

Den første kirke i Valdres, Wis.

Det er fra 1848 man kan regne at indvandringen av valdreser til Manitowoc rigtig begyndte, da Stefan kom tilbake med det første store følge, og andre av deres sambygdinge ankom paa andre skib. Derefter kom valdreser i flok og følge hvert aar, og Manitowoc-settlementet vokste nu hurtig og gik frem i velstand og hygge.

Stefan Helle drog i 1851 atter til hjembygden, og aaret efter gjorde han sin tredje reise over til Amerika ledsaget av et stort følge valdreser og andre bygdefolk. Følget blev ute for den forfærdelige ulykke paa Lake Erie, da dampskibet "Atlantic" blev paaseilet og gik under og flere hundrede emigranter omkom. Blandt disse var Stefans gamle mor. Stefans

forlovede var blandt dem som blev berget, og de blev efter ankomsten vidd av pastor Ottesen. Ifølge Stefans egenhændige noteringer i hans postil, Johan Arndts *Sande Christendom*, fik de syv barn, av hvilke to døde smaa og de andre fem vokste op. Stefan var født i 1818 og døde i 1892. Hustruen Marit Nilsdatter Fylken var ti aar yngre; hun døde i 1904.

Stefans borgerlige navn her blev Stephen Olson. Han var ofte kaldt Stefan Kubakke efter gaardsdelen hvorfra han kom. Han tjente sin militærpligt ved garnisonen i Kristiania, og der fik han anledning til at tilfredsstillte sin herelyst langt utover hvad hjembygden kunde byde paa.

*Gjerpen—Valders prestegaard
(Efter første ombygning)*

Han var særdeles haandfærdig, og denne gave fik han ogsaa der utviklet saa han blev en meget dygtig snekker og haandverker.

I førstningen bygget han en mængde hus i byen Manitowoc og i settlementet, men efter noen aar tok han til med mølledrift. Hans første forsøk var med en vindmølle, som ikke viste sig praktisk fordi der ikke var vind nok i Manitowoc. Saa brukte han vandkraft, først ved Champlin, men begyndte i 1861 med "Stephen's Mill" i Cato. Hans første dæmning der gik ut i en flom; men den dæmning han derpaa bygget av sten staa vist endnu. Engang brandt møllen ned, men han bygget den op igjen. Paa samme sted opførte han ogsaa uldspinderi og væveri men flyttet denne forretning til Appleton, hvor jeg har hørt sønnene fortsatte den efter ham.

I to aar før Stefan drog til Amerika var min far sammen med ham i snekkerarbeide, og de forblev fortrolige venner ogsaa efter at de kom herover. Stefan var av en haardfør, kraftig slegt. Personlig var han stille av væsen, men en begavet, modig, utrættelig natur, i alle maater

en ekte pioneer, som tilfulde fortjente æresnavnet "Manitowoc-Settlementets Far."

Det ser ut til at valdresene først satte sig ned ved Branch i Manitowoc Rapids township og tok eller kjøpte land der. Rynjus Halvorsen Sæle var av dem som kom i 1847. Han bodde ved Branch paa section 5, men hvor det senere blev av ham er ikke bekjendt. Ole Trondsen Skogen kom i 1848, og han blev boende der. Nær paa det hele av denne section 5 var eiet og bebodd av valdreser.

Manitowoc Rapids var i førstningen et likesaa viktig sted som Manitowoc. Den velkjendte handelsmand kom først til Rapids og var der en tid før han begyndte i Manitowoc. Det fremgaar at det var her sven-

Ole og Ingeborg Evenson

sken Unonius opprettet en episkopalmenighet tidlig i 1848, til hvilken norskene holdt sig før der blev luthersk kirkelig betjening. Plumb (Hist. of Man. Co.) fortæller at otte av Unonius's menighet var norske. Den første nordmand som døde i countyet blev begravet der. Det var Knut Julsen Gullhaug, der døde i 1848. Pastor O. Juul var hans bror. Om Gullhaug-familien da bodde ved Rapids er tvilsomt. Det er nærmere at anta at de fra først av bodde paa section 2 i Liberty. Rapids var det nærmeste handelscentrum før de første settlere i østre Cato og Liberty, med tjenlig forbindelse over Calumetveien.

Samfærdsel blandt de allerførste settlere i den veiløse skog var naturligvis besværlig. Baade varer og verktøi blev baaret paa ryggen i ulændet, hvor der ikke fandtes saa meget som en fotsti. Hvis natten overrumplet vandreren var han hjelpeløs i det fæle mørke, medmindre han kunde møisomt føle sig frem efter de blænkede trær, der i dagslyset tjente til at vise retningen. De i førstningen med meget arbeide aapnede kjøreveier var bokstavelig frygtelige. Skjønt de store og smaa stubber efter de

Underskrifter til menighetens første konstitution, 16de juni 1851

W. O. Hill, Pastor of the Norwegian Lutheran Church in Manitowoc and vicinity

1. Michael Mathison	34 Ole Mathison
2. Gørdar Mathison	35. Anders Mathison
3. Nils Mathison	36. Anders Mathison
4. Hans Mathison	37. P. Mathison
5. Ole Mathison	38. Anders Mathison
6. Gørdar Mathison	39. Christian Mathison
7. Nils Mathison	40. Anders Mathison
8. Jacob Mathison	41. Nils Mathison
9. Lars Mathison	42. P. Mathison
10. Nils Mathison	43. Jørgen Mathison
11. Gørdar Mathison	44. Ole Mathison
12. Nils Mathison	45. Mikael Mathison
13. Gørdar Mathison	46. Nils Mathison
14. Nils Mathison	47. Lars Mathison
15. Gørdar Mathison	48. Jens Mathison
16. Nils Mathison	49. Nils Mathison
17. Gørdar Mathison	50. Nils Mathison
18. Nils Mathison	51. Nils Mathison
19. Gørdar Mathison	52. Lars Mathison
20. Nils Mathison	53. Gørdar Mathison
21. Gørdar Mathison	54. Lars Mathison
22. Nils Mathison	55. Lars Mathison
23. Gørdar Mathison	56. Ole Mathison
24. Nils Mathison	57. Nils Mathison
25. Gørdar Mathison	58. Nils Mathison
26. Nils Mathison	59. Lars Mathison
27. Gørdar Mathison	60. Anders Mathison
28. Nils Mathison	61. Ole Mathison
29. Gørdar Mathison	62. Nils Mathison
30. Nils Mathison	63. Nils Mathison
31. Gørdar Mathison	64. Nils Mathison
32. Nils Mathison	65. Nils Mathison

*Photoby
Elanders
Manitowoc
116*

nedhugne træer samt de groveste av røttene var paa en maate jævnet væk, saa var det synd paa baade kjøregreiene og de taalmodige, seige trækokser.

En slik vei blev først om noen faa aar rigtig brukelig, da røttene begyndte at raatne, saa at det blev mulig med plog og scraper at jevne veilegemet. Over myrer og sumper, av hvilke der var flere inden settlementets omraade, la man hvad man kalder corduroy, av runde stokker lagt tæt sammen tvers over veien. Disse klopper kunde være op til en kvart mil lange; og den som har kjørt paa dem, han husker det som en skrækkelig oplevelse.

Da valdresene begyndte at komme var der allerede ryddet noen faa farbare hovedveier. Green Bay veien, eller "Grindby-vægen," gik gjennom østre delen av countyet, over Rapids og nordover. Settlementet hadde to byveier. "Røverbægen" (The River Road) fulgte tilnærmelsesvis Manitowocflodens dalføre fra Manitowoc, gjennom Rapids og Clark's Mills, krydset floden paa Knappsbroen, og løp videre vest gjennom Rockland. Den blev meget brukt av den mængde indianere som vandret mellem Green Bay og Winnebagojøen i femti- og sekstiaarene. Calumetveien, "Kalmitvægen," laa længere op eller syd for floden og førte gjennom Liberty og Eaton mot sydvest ind i Calumet county.

"Tyskerkompaniet," St. Nazians, var en kommunistisk bygd av folk fra Baden i Tyskland. Denne bygd laa ved sydvestkanten av valdresettlementet. Koloniens leder, den lærde og begavede prest Ambrosius Ochswald, kjøpte her i 1854 omtrent 4,000 acres land, som blev dyrket og drevet som fælleseie. Med kirke og to kloster for nonner og munker samt alle andre nødvendige bygninger og boliger blev "kumpøniø" en ret anelig landsby. Skjønt norskene ikke forstod sproget, fik dog mange av dem sig en viss adspredelse og nydelse ved at gaa til høitidsmessene og se paa de statelige ceremonier med de pragtfulde dragter, bjælderingningen, røkelsen og den mængde lys, og høre paa messingen og sangen. Det var især paaskenatten man gik dit, ti da holdt tjenesten paa hele natten.

Foruten at være en lærd teolog og en veltalende prædikant, var "kumpøni-presten" ogsaa mediciner og fungerte som sin kolonis læge. Han var meget forekommende mot norskene naar de kom til ham for at faa lægeraad og behandling og medicin, som ellers ikke var at faa nærmere end Manitowoc, uten slikt som patent-medicin og raad fra kvaksalvere.

Man kunde ha lyst til at fortælle en hel del om "dokteringen" blandt pionereene. Og der er ellers mangt mer som man gjerne vilde, kanske burde, faa sagt om forskjellige andre emner fra settlementets gamle dage. Men baade redaktør og læser kan synes dette er nok for denne gang; og vi takker for opmerksomheten.

Prester av valdresæt i Amerika

VIII

Andreas Olsen Dolven

DA pastor Dolven selv har været saa venlig at utarbeide hvad *Samband* bad ham om, følges her hans egne ord med noen uvæsentlige forkortelser:

Andreas Olsen Dolven blev født i Bagn, Valdres, den 4de februar 1860 av Ole O. Dolven og Anne Olsen (f. Ellenshaugen). Han kom til Amerika i 1882; frekventerte St. Olaf Academy 1882—1883, Luther College 1883—1888, Luther Seminar 1888—1891. Han blev ordinert ved prof. J. B. Frich den 12te juli 1891 i Vor Frelsers Kirke i Minneapolis. Han begyndte prestegjeringen i Pigeon Falls, Wis.,

ved at vikariere saa stedets prest kunde faa ferie og foreta en reise til stillehavskysten. Ved avgangseksamen forelaa der kaldsbrev, foruten et fra nævnte sted ogsaa tre andre, deriblandt et fra et missionskald ved stillehavskysten.

Men det var en regel for en som fik kald fra flere steder at vælge det mindst lovende og det som en selv personlig hadde mindst lyst til. Det var tungt at gi op dette pene kald fra Wisconsin og folket i dette kald blev ilde tilmode da kaldsbrevet blev sendt tilbake. Men formanden for samfundet sa til ham ved avskeden: "Farvel da, Dolven, og min sidste vilje har du."

Det var at ta op missionsarbeide paa vestkysten, og pastor Dolven har aldrig hat grund til at angre det. Det er vel ikke ute av orden at nævne at hans største lyst hadde været at faa gaa ut som missionær. Men mangel paa midler samt en ikke sterk helbred var i veien. Det laa da nærmest hans ønskes maal at bli indremissionsprest.

Tungt som det manges gang kunde være, og saa mørkt som det ofte kunde se ut, saa hørte dog disse aar til den lykkeligste tid i hans preste-tjeneste. Det var som om Herrens beskyttende haand kom saa inderlig nær. Der var saa mange oplevelser av en særegen art, at dette ikke alene fæstet sig i hukommelsen, men er blit til særegen hjælp og støtte for hele det senere liv.

Han kan ikke tro det er for meget sagt om det nævnes i denne forbindelse: Den student som gaar ut fra presteskolen og kommer som prest til et gammelt og velordnet kald, han mister en værdifuld del av den livserfaring der alene kan indhentes paa missionsmarken. Det er et stort aandelig tap som senere hen aldrig lar sig tilfulde erstatte. Der er vidnesbyrd om dette fra en stor flerhet inden prestandten. Det er sen-

nepskornets vekst i Guds rikes husholdning som her atter kommer tilsyne.

Altsaa indremissionsprest i Washington og Oregon 1891—1895; Merrill, Wis., 1895—1896; Cyrus, Pope county, Minn., 1896—1918.

Den 29de mars 1896 blev han gift med Bertha O. Qualley, Ridgeway, Iowa. Hun døde 18de juni 1927 og er jordfæstet paa Hillside Cemetery i Minneapolis. Grundet daarlig helbred fandt han det rettest at resignere efter nærved 23 aars virksomhet i Cyrus.

Hans far nedstammet i like linje paa mandssiden fra gamle Dolven, der efter den sorte død hadde slaat under sig en stor landstrækning. Saaledes heter det endnu Dolvenslien, nær op til Reinli, og Dolvensbakken længere syd paa. Der er paa hele denne strækning nu mere end 40 oppsidere. I 1856 blev fædrengaarden Dolven forlatt efter at ha været i slekten flere hundrede aar. Det kom av kaution for andre—summen maatte erlægges av den der hadde git kaution (et vink til andre om at passe sig). Gaarden blev nok kjøpt tilbake og holdtes ogsaa i flere aar, men blev endelig avhændet til andre og kom saaledes ut av slekten. Hele familien utvandret til Amerika, som er blit et saa godt tilflugtssted for mange. Dette gamle egtepar kunde feire baade sit guld- og diamantbryllup omgit av efterkommere i tre slektled. Begge er døde for flere aar siden. Flere av deres barn er nu ogsaa døde.

Disse strævsomme gamle hadde den glæde at faa en stille livsaften blandt sine egne. De fik se alle sine barn i gode kaar. Disse har tildels beklædd meget betrodde livsstillinger i stat og kirke.

Pastor Dolvens far holdt religionsskole i mange aar i omegnen av Whitehall, Wis. Uten at ha gaat paa noen høiere skole var han en ualmindelig belæst mand. I matematik hadde han saaledes drevet det saa vidt at folk benyttet ham som landmaaler. Hans efterlatte boksamling indeholder flere sjeldne bind. Han og hans hustru ligger begravet paa Whitehall menighets kirkegaard.

IX

Ole Olson (Tuve)

OLE OLSON (TUVE) blev født den 29de august 1833 av forældrene Ole Gulbrandsen og hustru Marit, født Evensdatter, paa gaarden Tuv i Vestre Slidre, Valdres. Han var den yngste av tolv søskend. I 1853 kom han til Manitowoc, Wis., men reiste snart til Minnesota og bosatte sig i Carver county, hvor han fik prøve nybyggerlivet med dets savn og stræv. Svenske prester besøkte dette strøk, og blandt dem som blev dypt grepet av deres arbeide var ogsaa Olson. I 1864—1866 var han elev ved St. Ansgar Seminar, en skole som svenskene drev i

East Union. Siden fortsatte han sine studier ved Augustana Seminarium i Paxton, Ill., hvor han blev teologisk kandidat i 1869. I 1869—1870 var han kolportør for det amerikanske bibelselskap og gjennomreiste en stor del av det sydlige Minnesota. I 1870 blev han ordinert og var prest for menigheter i Burnett county, Wis. (1870—1876), Artichoke, Minn. (1876—1881), Morris, Minn. (1881—1886), Dalton, Minn. (1886—1891), Clarissa og Eagle Bend, Minn. (1891—1895). Som prest var han grei og likefrem, og han var ikke ræd for at si sin mening bent ut. Hans legemsstyrke var mere end almindelig; men saa haardt slet han i alt slags veir og føre at helsen gik med før han egentlig blev gammel. Flere sygdommer likesom kappedes, og høsten 1895 fik han kræft i leveren. Sit livs sidste aar bodde han hos sin svigersøn, past. M. Sæterlie, prest i Sauk Valley, Todd county, Minn. I 1858 blev han gift med Marie Larson, som trolig delte ondt og godt med ham og passet ham med stor dygtighet under hans sidste sygdom. Da døden kom (10de april 1896) var hun og alle deres otte barn tilstede. Blandt disse kan nævnes Mrs. Sæterlie og M. L. Tuve. Sidstnevnte har drevet forretningsskoler paa flere steder og har ogsaa forsøkt sig som avisutgiver.

Aarsmøtet 1928

VALDRES SAMBANDS 29de aarsmøte blev holdt den 22de—24de juni 1928 ved Vangs kirke noen mil sydøst for Dennison, Goodhue county, Minn.

I dette tilfælde krævet forberedelsene meget baade av arbeide og pengeutlag. Dagen før møtet blev der talt henimot 50 automobiler rundt kirken, og mindst 65 mand fandt mere end nok at bestille med at sette op plankesæter, lage en vældig "platform" samt reise og binde fast det store telt. Møtestedet er paa høvdingen Høverstads jord — som det sig høyr og bør, og der laa nyslaat høi hvor teltet skulde staa. Teltet blev kjørt fra Starbuck paa en stor lastebil, og da det gjaldt at rydde grunden kom der under mandgarens behandling slik fart i høiet at neppe noen har set maken til det endog blandt valdreser. Alt var saa solid bygget at bygmestrene fortjener litt ekstra ros for vel utført arbeide.

Det er det samme hvor længe du klemmer paa med disse valdresstevner — hvert aar kommer der noe nyt og overraskende, og iaar var der maaske mere end noensinde av uberegnete, forstyrrende — ja en kunde næsten si ødelæggende numre paa programmet.

Ta nu veiret til at begynde med. Dagen før var landet fuldt av sol-

skin og fuglesang. Fredag den 22de juni, stevnets første dag, fik midtsommersolen saa vidt lov til at smile over landet da den begyndte at titte opover synskredsen — ialfald hvor nedskriveren traf til at være. Men straks samlet der sig skyer over hele hvælvet, og om en time pøsregnet det. Og det kan sies med det samme, at regn, regn, regn og søle og sur, kold vind var hoveddragene i veiret 22de—24de juni 1928.

Men nu skal du høre: Langvarig tørke hadde næsten stagget veksten baade paa aker og eng, og nu kom der endelig en velsignet redning. Jo vaatere og surere veiret blev, jo bredere blev farmerens smil — og der var nok væsentlig farmere ved stevnet denne gang.

Ved at kjøre fra tvillingbyene forbi Northfield til Vangshygden legger man merke til at det meste av landskapet er dygtig ujevnt. Naar man kommer til Vangshygden blir høidedragene mindre bratte, og hver fot av jorden kan øiensynlig dyrkes paa en eller anden maate. De visste nok hvad de gjorde de valderske banebrytere som valgte dette strøk til hjem for sig og sin slekt. Bygden er ikke bare vakker men den egner sig i særegen grad for jordbruk og meieridrift. Jordbunden er sikkert rik og dyp nok til at taale intens dyrkning ialfald noen snese tusen aar fremover.

Stevnets første møte blev holdt eftermiddag den 22de juni i Vangs kirkes kjelderetage, og det blev aapnet av formand J. E. Haugen.

Forsamlingen sang "Ja, vi elsker," hvorpaa formanden paa sin egne lune og halvt skøieragtige maate introducere prof. T. A. Høverstad, som holdt en velkomsttale til forsamlingen.

Guðmund Norsving spilte en saksofonsolo.

Sekretær O. A. Hain blev opfordret til at tale, og han sa blandt andet: "Igaar (torsdag den 21de juni) var en vakker dag i Goodhue county. Vangs kirke ligger paa et høit punkt i Vangshygden. Herfra kan du se store bygder mot nord og syd, øst og vest. Allerede dagen før stevnets begyndelse talte jeg 47 automobiler og mindst 65 mand var i travel virksomhet dels med at sette op teltet som netop var kommet paa en vældig lastebil fra Starbuck, dels med at bygge midlertidige salgsboder. Det var i sandhet opmuntrende at se hvorledes dette forberedende arbeide blev drevet med liv og lyst. Det gav haab om hvad som skulde komme."

Formand Haugen holdt en tale som kommer i *Samband*. Nu fulgte et kort forretningsmøte.

Til nominationskomite utnævnte formanden John E. Norsving, C. T. Haugen, Anton Remmen, og til resolutionskomite A. M. Sundheim, T. A. Høverstad og O. A. Hain.

Formand Haugen gjorde en del træffende bemerkninger vedrørende Valdres Samband. Dette har gjort en stor innsats i norskdomsarbeidet. Bare siden 1925 er skedd store ting. Vi har hat "haarde tider." Men

da der blev bedt om \$550,000 til arbeidets bevarelse og fremme ved kirken skoler kom der ind næsten det firedobbelte. Og vi valdreser stod ikke tilbake — en valdres gav den største sum in natura til kirken, og en anden valdres den største kontante pengesum til de norske kirkeskoler iblandt os. Her har vi frihet til at bruke vor egen religion og vort eget sprog. Hvorfor ikke benytte denne frihet? Hvorfor ikke gjøre Valdres Samband til et sterkt lag? Kom og bli medlem — det koster mindre end en tredjedels cent om dagen. At slutte sig til Samband burde føles som en pligt av enhver som har saa meget som en eneste draape valdresblod i sine aarer.

Forsamlingen reiste sig tilslut og sang to vers av "America."

Formanden la eftertryk paa at her var der aftensmat at faa til den voldsomt billige pris av 25 cents.

Veiret var likefrem avskrækkende for almindelige mennesker. Det var derfor en behagelig overraskelse at der langs de slibrige kjøreveier kom saa mange til møtet den første dag at der utenfor stod automobiler i lange rækker, og nede i kirkens kjelderetage blev der trangt om rum. Tilstrømningen av folk drev den almindelige interesse op til en høide som er sjelden ved stevnets første møte. Baade de som talte og de som hørte paa dem levde sig ind i det som blev sagt.

LØRDAG FORMIDDAG DEN 23DE JUNI

Demison orkester spilte "Ja, vi elsker," og et ekstranummer.

S. J. Svien sang "Kan du glemme gamle Norge" paa en saa vakker og gripende maate at det for mange ikke blev greit at holde taarene tilbake.

"Syng kun i din ungdoms vaar" maatte han synge som ekstranummer.

Formanden holdt en tale om Valdres Sambands nationale og kulturelle arbeide. Den fane som Valdres Samband fik i gave fra Valdres ungdomslag i 1923 hang foran forsamlingen, og formand Haugen gjorde rede for fanens symbolske betydning samt omstændighetene ved dens overlevering til Valdres Samband.

Myrtle Ristvedt og Alma Thoreson spilte en violinduet saa godt at de maatte gi et ekstranummer.

Fra styret for det internationale norskdomsstevue i Winnipeg kom telegrafisk indbydelse til alle valdreser til stevnet dersteds.

Forsamlingen sang "Millom bakkar og berg."

Beslutet at gjenvælge det gamle styre med undtagelse av at sette prof. T. A. Høverstad i stedet for John Boen og vælge to til, nemlig Edwin Ødegaard i Minneapolis og Karl Remmen i Vang.

Denne gang kom gjestebøe til middags den 23de juni. Matspørmaalet ansees av mange for ikke at henhøre til de "kulturelle" spørmaal. Men dette gjestebøe fortjener særskilt oppmerksomhet fordi det ved overflod

paa fet, kraftig mat udmerket sig fremfor alle sine forgjængere, og hvad kvinders stræv angaar har dette sin kulturelle betydning. Lefse — naturligvis; men likesom et nyt anhang til lefsen kom der noe som lignet svensk "knækkebrød" men tyndere end lefsen og saa sprødt at det dat i beter naar du tok det i haanden. Spekekjøttet like saa godt — men vistnok tyndere skaaret end før. Pultost — hauger av den fineste pultost paa store tallerkener. Fin primost i bløte, digre skiver. Poteter og kjøtboller tilsynelatende uten grænser.

Men la os springe over saa selvsagte ting som fattigmand og kaffe og brød av flere sorter, og kaste os over den store prøvesten — rjomagrauten.

Rjomagrauten var meget fetere end vanlig. Og saa var der rosiner i den — i hvad gjestebøe saa du maken? Men mængden! Ikke i en klat i et tefat for hver person. Langt ifra! Først kom der en bolle paa en halv gallon eller saa. For skams skyld tok vi — aa, bare et kvart pund eller saa. Men den hadde sterk mersmak! Heldigvis kom der nok en halvgallon gjennom de strøk, og nu tok vi saa omtrent hvad vi trodde vi kunde ha godt av. Om en god stund, hvad sker? Jo, her kommer en bolle paa omtrent en hel gallon seilende forbi — full av graut i en flom av smør og saa tung at du ikke godt kunde holde den i en haand, men du maatte sette den ned paa bordet mens du forsynte dig. Dette var nok til at ta modet av den tapreste, og vi skulde like at se den fremtidens kvinde som tør prøve paa at følge i Vangsbygdens kvinders fotspor langs rjomagrautveien!

LØRDAG EFTERMIDDAG DEN 23DE JUNI

Formanden læste O. K. Fugleis *Valdrisen* (trykt i 1907).

Forsamlingen sang en del av "Blandt alle lande."

Formanden læste brev fra Valdres Sambands første formand, prof. A. A. Veblen, og hilsen blev sendt til ham ved reisning.

Brev fra K. A. Boye blev læst av formanden.

Orkestret spilte en blanding av norske melodier og vandt meget bifald.

Pastor A. O. Dolven talte om sine erfaringer som prest. Han maatte begynde i det fattigste kald som blev budt ham, og det var en god plan. Unge prester er uheldige naar de faar begynde i velstaaende kald. Taleren vilde gjøre det klart at den som stræver ærlig og hardt vil naa sit maal enten som prest eller noe andet prisværdig. Hold fast ved Gud, og Gud skal sørge for at det gaar godt. Pekte paa nordmændenes rolle i Europas historie og paa hvad vi har utrettet i dette land. Vi bør ikke kaste bort vort sprog som mange gjør. "Slikt gjør mig ond." Overgangen gaar nu for fort. Ganske riktig naar president Coolidge i 1925 sa at "landet er trygt" i vore hender. "La os holde fast paa det gode gamle, og la os lære vore barn at drive ærlig arbeide."

Violinsolo ved Alma Thoreson, med ekstranummer.

A. M. Sundheim læste rapport fra resolutionskomiteen. De foreslaatte resolutioner blev vedtat uforandret.

Besluttet at sende hilsen til styret for Nordmandsforbundet i Norge. Vedtat med tak og beslutning om hilsning tilbage.

Mrs. Laura Lockrem Ross sang Solveigs sang og "Paa solen jeg ser," akkompagnert paa fele av Alma Thoreson og paa piano av Bernice Norswing.

Pastor Helge Høverstad hold en tale (se side 84).

Gudmund Norswing spilte en saksofonsolo med akkompagnement ved Bernice Norswing.

S. J. Svien læste et ravruskende stykke om *Skuludn i Valdres*.

Prof. Gisle Bothne talte til støtte for den norske mindekirke i Minneapolis. Han berettet om en fransk lærer ved Minnesotas universitet som kom til Bothne og bad om at bli optat som medlem av den norske forening. "Se paa mine øine," sa han. "De er blaa. Se paa mine barter — de er lyse. Jeg er fra Frankrike. Men jeg er nordmand. Jeg er en ætling av de nordmænd som bosatte sig i Frankrike for tusen aar siden." Dette syntes prof. Bothne viste den rette loyalitet mot ens slekt. "Jeg har studert dette problem saa længe som noen nulevende nordmand, og jeg er kommet til den overbevisning at det norske sprog vil holde sig i Amerika i hundre aar og endda lengere. De som altsaa kommer til Minneapolis om hundre aar vil finde norsk sprog der — ja endda lengere i fremtiden." Ved Ibsenfesten i Norge var 20 nationaliteter representert. Mange av representantene kunde norsk ved siden av sit eget sprog, og de var stolte av det. Dr. Vincent ved Rockefeller Institute hadde ganske nylig sagt til prof. Bothne at *alle* burde kunne minst to sprog. Vi gjør ikke Amerika noen tjeneste ved at kaste bort de skatter vi bragte med os fra det gamle land. Vi bygger op og hjelper Amerika og det amerikanske folk ved at bidra vor skjerv til dets vekst og kultur — og vort sprog er et værdifuldt bidrag.

SØNDAG FORMIDDAG DEN 24DE JUNI

Veiret var graat og kaldt og rusket, saa der ikke kom mere folk end kirken kunde rumme, men den var da ogsaa pakket fuld baade høit og lavt. Dr. O. E. Brandt prækte væsentlig over Pauli ord: "Søk de ting som er oventil." Han begyndte med at minde om at Valdresfolket er kommet fra en bygd som ligger høit oppe. De vet at nede i Bagnadalen kan luften være nok saa tung og lummer, men høit oppe mot fjeldene er den lettere og klarere. I aandelig forstand vil Paulus at vi skal søke de ting som ligger høit over jorden med dens kav og matstræv. Hvad mener han med "ting som er oventil?" Jo, "oventil" sitter Jesus Kristus ved Faderens høire haand — han "sitter" der som vor seiersfyrste. La os tjene ham! Han "sitter" deroppe og utdeler seirens frugter til sine

barn paa jorden: Han sender os sit ord og sine sakramenter, han sender os vore arbeidshverv, vore kristne skoler, vore missioner, vore barmhjertighetsanstalter — disse er høie ting som vi har faat at stræve med. Valdresene er stridbare folk, og de var de sidste nordmænd som lot sig kristne, men naar engang skridtet var tat, saa utviste de snart en forbausende iver for kirkens sak — tænk, en gang var der mindst 27 kirker i Valdres, medens der nu er 21. Og sin kunstsans satte valdresene i kirkens tjeneste. Paa tonekunstens omraade vet vi at Lindeman fandt en rik skat i Valdres. Salmetoner der likesom farer paa vinger over hele verden.

Alt er saa fint derborte i Valdres, der er renere solskin end her — la det minde os om at vi bør ta ynk fra naturen i Valdres og arbeide for det som godt og vakkert er. Taleren vilde ogsaa nævne at her i landet har valdresene været meget heldige i at skaffe prægtige ledere i det arbeide som fører os til de "ting som er oventil."

Mrs. Laura Lockrem Ross sang en solo.

Lørdag aften skulde der fremvises lysbilleder i teltet for at dække møtets omkostninger. Men det gik glip, da det blev umulig at skaffe det nødvendige lys.

Saa blev der paa søndag tat op offer for at erstatte tapet. Folkestrømmen op mot alteret viste at der var almindelig velvilje, og der kom ind omkring \$87.

Formand J. E. Haugen takket menigheten for alt hvad den hadde gjort for stevnet, dr. O. E. Brandt for hans festpræken og forsamlingen for det vakre offer.

SØNDAG EFTERMIDDAG DEN 24DE JUNI

Teltets indhold før programmets aapning søndag eftermiddag var værdt at se. Skyene hang mørke og truende. Paa alle kanter blev teltets vægger sænket ned til jorden saa der blev et fuldstændig indelukket rum. "Dennison Band" skulde spille — ikke smaapluk, det hadde staat i et storblad i Minneapolis og endog i et magasin! Der var omkring 35 gutter og jenter mellem 7 og 16 aar. Det var da noe som trak de unge, og aldrig før saa du barneflokket stevne slik mot platformen ved noe valdresstevne. Fik de plads, godt og vel — fik de ikke plads, saa var ogsaa det godt og vel — men frem maatte de for at se og høre kameratene — fremtidens guvernører, kongressmænd, senatorer, præsidenter osv.

De spilte — meget tappert, og bra takt var der i spillet.

"Norge, mit Norge" blev sunget av Erik By. Derpaa "Millom bakkar og berg."

Gunnar Bjørnson talte om Island. Taleren trodde at hemmeligheten ved Washingtons utholdenhet ved Valley Forge var at han laa i bønnens kamp med Gud — det er ialfald den eneste forklaring taleren hadde faat.

Her tales om at "amerikanisere" skandinaverne — medens skandinaverne var amerikanere før de kom til dette land. Vi trenger ikke at bli "amerikanisert" — vor frihetsgrunnsetninger har vi arvet fra umindelige tider. Bare engelsk? Væk med slikt! Du lover præmie for uvidenhed naar du vil tvinge folk til at bruke bare ett sprog. Lær et nyt ord, og du lægger en ny tanke i dit hode. Forargelig dumt er det at skamme sig over nordisk oprindelse og nordisk sprog. Island er verdens første land som gav kvinden almindelig stemmeret, det første land som gav sig forbud.

Taleren gik gjennom den islandske histories viktigste træk fra 872 til 1262 og opholdt sig særlig ved Amerikas opdagelse. Han betonet at Leif Erikson var den første kjendte kristne missionær til den nye verden. Taleren var arg over at nordmændene ikke kommer til sin ret i Amerikas historie som Amerikas opdagere. "Vi vil ikke at noen skal frastjæle os æren for at ha opdaget Amerika." Bjørnson sluttet med paa islandsk at deklamere de to første vers av Ibsens "Bergmanden."

Spil av Dennison Band.

Erik By sang en hel række sanger — til folk blev næsten kjed av det.

Det er et velgjørende træk ved bygdelagsstevnene at hele nabolaget slaar sig sammen næsten som en familie for at gjøre stevnene saa hyggelige som mulig. Du skulde bare ha set hvor mange "nationaliteter" der var ved Vangs kirke disse dage, "sogninger," "hallinger," "trondhjæmmer" osv., ja endog valdreficerte svensker. Bare av værdige, vældige kvindeskikkelser som strævet med "gjestebøe" og matstellet i det hele tat var der nok til at utgjøre en liten menighet for sig.

Dennison orkester, som aldrig blev træt av at spille ved møtene og som for et landsorkester at være hadde et uventet indholdsrikt program, bestod av valdreser paa to undtagelser nær — et besynderlig træf. Der er to sterke grunder hvorfor disse kjække ungdommer fortjener oppmerksomhet her — deres spil og at de er valdreser. Der var en egen fart og bestemthet ved deres optræden som tydelig viste at de tar sin kunst med samvittighetsfuldt alvor. Og følgen av deres stræben var noe som glædet os alle sammen, og som de selv har ret til at være kry av. Endnu en ting. De spilte vore kjæreste norske melodier med samme forstaaelse og indelighet som man idag finder blandt ungdommer i dalene og paa fjeldene og langs fjordene i gamle Norge. Deres navn er: Alma Thoreson (leder), Myrtle Ristvedt, Gudmund Norswing, Bernie Norswing, Oswald Charlson, Gehard Haugen, Marion Glispie.

Resolutioner

fattet ved Valdres Sambands aarlige stevne i Vang,
Goodhue Co., Minn., fra 22de til 24de juni 1928

DA et større internationalt norskdomsstevne vil bli avholdt i Winnipeg, Canada, fra 5te til 10de juli førstkommende opfordrer Valdres Samband sin formand og saa mange medlemmer av styret som mulig til officielt at repræsentere Samband ved festlighetene. Desuten opmuntres alle valdreser som kan avse tid dertil om at delta. Det gjøres oppmerksom paa at man reiser fra Minneapolis til Winnipeg for halv pris med alle jernbaner. La alle valdreser som ønsker at reise samles paa Great Northern jernbanestation i Minneapolis med avreise om aftenen den 4de juli.

2. I anledning forhandlinger i Bygdelagenes Fællesraad om ønskeligheten av at utgi en fælles aarbok for alle bygdelag som er medlemmer av fællesraadet, saa anser Valdres Samband at realiseringen av denne plan vil være baade ønskelig og gavnlig. En saadan aarbok vil ikke overflødiggjøre de enkelte lags særskilte organer, men vil i høi grad tjene til at stifte bedre kjendskap bygdelagene imellem og bli en faktor i Fællesraadets arbeide for bygdelagsbevægelsen i sin helhet.

3. Da bestyrelsen for Bygdelagenes Fællesraad har besluttet at utgi et julehefte i 1928 opfordrer Valdres Samband sin redaktør, hr. A. M. Sundheim, til at sætte sig i forbindelse med Fællesraadets formand i anledning saken.

4. Da vort kvartalsskrift *Samband* mer og mer viser sig at være et nødvendig bindeled valdreser imellem, saa opmuntres styret til at gjøre sit bedste for at heftet kan vedbli at utkomme.

5. Da der i 1930 vil bli store nationalfestligheter i Norge i anledning 900-aarskvarvet for kristendommens indførelse over det hele land samt fuldførelsen av Trondhjems Domkirke, saa anbefales at aarsmøtet i 1929 vælger en eller flere delegater til officielt at repræsentere Valdres Samband ved festlighetene. Desuten anbefales at alle valdreser som det aar tænker at gjøre en tur til Norge slutter sig sammen i et samlet reisefølge til Valdres.

6. Ved næste aarsmøte vil Valdres Samband feire sit 30-aarsjubelæum og styret opfordres til at arrangere passende festligheter i den anledning. Endvidere anbefales det til styret om mulig at henlægge dette stevne til Fargo, N. Dak.

7. Valdres Samband uttaler sin tak og paaskjønnelse av den norsk-amerikanske presse for den velvilje og støtte som den altid er rede til at yde bygdelagenes arbeide og fremgang. Uten denne støtte vilde bygde-

lagsbevægelsen aldrig kunnet slaa saa sterke røtter blandt vort folk som tilfældet er idag.

8. Valdres Samband uttaler en hjertelig tak til den lokale komite i Vangsbygden, til stedets prest og til Vangs kvindeforening for alt arbeide og stræv med at gjøre dette stevne til en saadan vellykket festlighet. Likeledes en hjertelig tak til alle som med taler, musik og sang har deltat i programmene.

9. Aarsmøtet uttaler ogsaa sin tak til Valdres Sambands formand, Mr. J. E. Haugen, og til de øvrige embedsmænd og medlemmer av styret for deres utrættelige arbeide med at vedlikeholde organisationen og forbindelse med vort bygdefolk.

A. M. SUNDHEIM,

O. A. HAIN,

T. A. HØVERSTAD.

Bygdelagenes indflydelse paa vort land og vort folks kultur

(Tale holdt ved Valdresstevnet ved Vangs Kirke i Goodhue Co., Minn.,
den 23de juni 1928)

AV PASTOR HELGE HØVERSTAD

La os først faa klargjøre hvad her menes med kultur.

I. KULTUR

1. Dette er et fremmedord som betyr

a) *dyrkning*, forædling, og brukes om forædling av noe som har muligheter for at forædles. Derfor taler man om at kultivere jord, planter og dyr — for alle disse har muligheter for forædling.

Dernæst brukes ordet kultur om

b) *et folks levesæt*; det som er skapt ved menneskers arbeide for at beskytte dem mot naturmagtene og gjøre dem til tjenere og saaledes vinde et trygt materielt grundlag for livet. Herunder kommer alle opfindelser og alt som gaar ut paa at gjøre det menneskelige arbeide slik at det størst mulige resultat opnaaes med det mindst mulige kraftforbruk og slik at det hele samfund blir tat vare paa, og paa samme tid gi rum for individets personlige utvikling av alle dets muligheter i gaver og anlæg. Det er ikke kultur i denne forbindelse man har tænkt paa med dette tema, saavidt jeg kan skjønne. Derfor er det ikke den slags kultur jeg tænker paa. Der er endnu en mening med det ordet kultur, nemlig

c) *dannelse* — *aandsdannelse*. Det er kultur i denne betydning vi mener her, kanskje med litt anstrøk av kultur i den først givne mening: dannelse. Dernæst litt om

II. BYGDELAGSBEVÆGELSEN

1. Det er en eiendommelig og mægtig bevægelse blandt norsk-amerikanerne. Jeg regner det som et privilegium og noe stort i mit liv at jeg fik være med at plante det frø som siden har vokset op til et saa stort træ, at dets grener rækker ut over hele Amerika og store deler av Canada, ja allesteds hvor der bor folk av norsk byrd eller blod.

2. BEGYNDELSEN

Det var sommeren 1898 vi sat i Thomas Lajords hjem i Minneapolis, kanskje et halvt dusin valdreser. Det er selvsagt at samtalen kom til at dreie sig om Valdres og valdresene.

Saa var det en som utkastet den tanke at der burde arrangeres et valdresmøte den næste sommer under Den Forenede Kirkes aarsmøte — for eks. søndag eftermiddag.

Hvem det var som utkastet den tanke husker jeg ikke forvisst. Hr. Lajord er blit git kredit for det og er blit kaldt Bygdelagenes Far, og det vil jeg slet ikke bestride. Det er mest rimelig det kom fra ham. Tanken slog an, og paa stedet valgtes en komite til at arrangere for dette stevne. Søndag eftermiddag den 25de juni 1899 holdtes det i Minnehaha Park. Dette var det første valdresstevne holdt i Amerika — og det første bygdelagsstevne holdt her. Valdreslaget var begyndt. Det var et blad som laget en gemytlig vits derom og sa, at valdresene hadde begyndt en *Mutual Admiration Society* — en gjensidig skryteforening.

3. DE ANDRE KOM SNART EFTER

Jeg kan trygt si det: Ingen av os som sat der i Lajords hjem hin dag hadde noen anelse om at vi satte ind i livet en tanke med slik livskraft, at den hadde slik livsgnist at den tændte en varme som vokste slik at den kom til at varme det hele norsk-amerikanske folk og samle det slik som intet andet end kristendommen har gjort. Vi saa den gang intet mere i det end det sociale og sentimentale, at det vilde være koselig og hyggelig for bygdefolk at komme sammen slik og faa opfrisket gamle minder. Vi trodde det vilde være baade interessant og opmuntrende. Men det viste sig snart at der var sat igang en bevægelse der rullet som en vældig bølge fra hav til hav, og snart var der ikke en nordmand her som ikke kunde finde et bygdemerke han kunde stille sig under om han vilde.

Strilene kom vist som en av de sidste, men de kom da de og. Senere kom det historiske element til — personal- og bygdehistorie, og nu er der en ny tanke som er kommen til — den forædlende, kulturelle side ved bygdelagsbevægelsen.

Bygdelagene har levd og vokset til idag fordi tanken fandt gjenklang allesteds, og fordi de som tok sig av den sak var mænd med sjelden interesse og dygtighet og med et villig, opofrende sind. At Valdreslaget har levd og gaat i spidsen for lagene disse aar har jeg ingen kredit for. Jeg har ikke hat anledning til at være med stort i disse aarene.

Her om dagen møtte jeg en av disse som har baaret kanskje den tyngste byrde og holdt laget og dets blad gaaende, og han sa til mig: "Du er en daarlig valdres du Høverstad, du møter ikke op med os som du burde."

Jeg maatte gi ham ret i det meste av det. Jeg har ikke kunnet være med som jeg burde. Jeg erkjender dette.

III. HVAD HAR BYGDELAGENE UTRETTET I DISSE AAR?

Har de øvd noen kulturel indflydelse paa vort land og vort folk? Er der noe at peke paa ved denne bevægelse som kan nævnes som en kulturel indsats, noe som har virket forædlende baade paa vort norsk-amerikanske folk og gjennom dem paa nationen? Jeg tror der er.

De har hat en direkte kulturel indflydelse paa vort norsk-am. folk.

DE SPREDTE MENNESKER HAR FUNDET HINANDEN

Hvordan var det før bygdelagens tid? Jo, da sat der noen valdreser her og en anden liten gruppe der slik utover mange stater. Saa var det alle slags døler og de forskjellige slags buer og inger. Der var en organisation som skulde og burde ha samlet dem alle, men ikke hadde magtet det. Det var kirken. Noen var havnet i Den Norske Synode, andre i Hauges Synode, atter andre i Den Forenede Kirke, og utenom disse var der tusener. Gjennem aarene og gjennom aarenes strid mellom disse leire var de komne til at tenke hver for sig: Nei, de karene over i de andre leirene, de er da rigtig noe for sig selv, de; vi kan ikke ha noe med dem at gjøre. Møttes de noengang paa kirkemøter, saa var det fra forskjellige leire og ikke paa felles grund og ikke bundet av felles baand.

Saa kom bygdelagene med sine stevner. Her kunde de møtes paa felles grund, som folk fra den samme bygd, som folk der som barn hadde indaandet den samme friske norske luft, lekt paa de samme leikarvolder, vandret i de samme lier, lyttet til den samme vakre fuglesang, vandret de samme sæterveier og sittet sammen oppe paa høifjeldet og set utover det vidunderlige landskap som det fortonet sig i solnedgangen og den vidunderlig vakre sommernat. Her var noe som fandt gjenklang i hver norsk-amerikaners sjæl — for omtrent i alles sjæle var der strenger som begynde at svinge og tone, strenger som kanskje for mange, mange aar hadde været tause og stille, nu naar de hørte om disse stevner, saa sang og tryllet de frem igjen gamle minder — og de kunde ikke være hjemme, de maatte til sit bygdelagsstevne.

Og der møttes de, folk fra Hauges og fra Den Norske Synode og fra

Den Forenede Kirke og fra andre leire — og hvad fandt de? Jo, disse karene fra de andre leire var, naar alt kom til alt, ikke saa urimelige. Tvertimot, de var gjilde, hyggelige folk som det var morsomt at være sammen med. De kunde virkelig hygge sig sammen. Og de reiste igjen næste aar og aaret derefter, traf igjen de samme karene og blev kjendte med dem.

Mine tilhørere, det er min faste tro og overbevisning, at bygdelagene med sine stevner forberedte foreningen av kirkesamfundene. Jeg tror Gud brukte denne bevægelse for at faa det oprevne og adskilte norsk-amerikanske kirkefolk sammen igjen. Det tok mange aar — næsten tyve aar, men som vi alle vet, saa er det nu engang slik med os norske: "Det gaar inkje fram so det dunar," men fremover gik det dog. Og det tænker jeg vi alle er enige i, at *kirkesammenslutningen* ikke bare var en kirkelig, men ogsaa en *kulturel vinding*.

Naar folk som i aarevis har staat skarpt imot hinanden vinder over sig selv, saa de gaar sammen, arbeider, lider og strider og ber sammen, da er det noe godt som har seiret i dem, det er forædlende kræfter som er kommet i arbeide, der er gjort en kulturel indsats og vundet en kulturel seir. Jeg mener at bygdelagsbevægelsen hadde sin andel i dette — at den hadde gjort en kulturel indsats i vort folk her — en som ogsaa kommer den hele nation til gode.

Men jeg tror der kan pekes paa noe større, noe likesaa iøinefaldende som det jeg nys nævnte. Bygdelagene har ikke alene hjulpet de forskjellige spredte bygdefolk at finde hverandre, men hjalp ogsaa til at

DET NORSK-AMERIKANSKE FOLK FANDT SIG SELV

Jeg tror det blev sagt og skrevet efter hundreaarsfesten i 1925, at da hadde det norske folk fundet sig selv. Det uttryk tror jeg var baade sandt og betegnende. Men hvad gjorde 100-aarsfesten mulig? Kirkens støtte? Ja, den gjorde visselig en hel del. At kirken tok sin del og la sin signende haand over den, det hjalp en hel del, for gudskelov! endnu er kirken en magt blandt os. Men kirken vilde ikke ha magtet alene at føre saken frem til slik en sukses som det blev, det er sikkert. Den norske presse skal vi ikke glemme, den er en magt som hjalp godt, andre norske organisationer gjorde sit, men jeg tror bygdelagene og den bevægelse ikke maa glemmes. Om det ikke hadde været for alle de mange bygdelagsstevner de mange aar, hadde ikke den fest blit slik en sukses. I over tyve aar hadde disse stevner samlet bygdefolk fra de forskjellige kanter av landet og bearbeidet marken. Ved sine maanedslade, sine kvartalskrifter, aarbøker og de mange foredrag holdt ved de hundreder av møter hadde de samlet de mange i hvis hjerter brændte en interesse og en kjærlighetens ild for norskdom og fædrearv, for far og mor og heimen derborte. De hadde bragt næring til denne ild, og ved 100-aarsfesten slog

den ut i en lue som lyste over hele landet og Canada med — og like hjem til Norge — ja en lue som lyste og varmet saa selve præsident Coolidge hygget sig ved dens lys og varme. Det er ingen tvil om det at 100-aarsfesten var i sit slags toppunktet, glanspunktet av det norsk-amerikanske folks selvhævd. For en gangs skyld var de blit enige om een sak — at hæve den slegt og den rot hvorfra de randt.

Det er vel heller ingen tvil om det at det var et kulturelt framsteg for dem selv og en kulturel innsats i vort land og vort folk her. Bygdelagene gjorde det mulig at innsatsen blev saa straalende og saa vægtig som den blev. Jeg mener ikke hermed at ta ære fra de andre organisationer eller fra de gjæve mænd som planla og forestod det hele saa glimrende — langt fra — men det var tilslutningen av massene utefra vidt og bredt som gjorde utslaget.

Men vi er endnu ikke færdig med bygdelagene som en kulturel innsats i vort folk og land. Der er endnu et moment som maa nævnes, og det er meget mulig det blir det som i fremtiden vil formidle bygdelagenes kulturelle innsats her i landet.

DET NORSKE HISTORISKE SELSKAP ELLER FORENING

Det er en direkte avlægger av bygdelagsbevægelsen. Om noen før bygdelagene kom hadde tænkt paa en slik historisk forening, saa har ikke jeg set noe nedtegnet derom. I foreningen Symra i Decorah, Ia., blev den sak diskutert i 1907, men da hadde bygdelagene allerede eksistert i flere aar, og man var der blit opmerksom paa det historiske moment som en del av bygdelagenes program og opgave. Og da den Norske Historiske Forening blev dannet efter 100-aarsfesten, hadde bygdelagene i mange aar arbeidet med det efter fattig leilighet — for det var ikke fagmænd som i bygdelagene tok fat paa slikt. Det er min mening at denne forening er vokset frem paa bygdelagsbevægelsens grund, og at den fik slik en god start og slik tilslutning skyldes den historiske sans og forståelse som bygdelagene hadde oparbeidet. Det er sikkert. Men det skal og sies, at det skyldes kanskje mest de gjæve fagmænd som sattes for styret. Ved de bøker dette selskap allerede har git ut, har det alt gjort en betydelig kulturel innsats i dette land. Ta for eks. den sidste boken: "Norske Sjømænd paa de store Indsjøer." Det er en aabenbarelse for os norske endog, skjønt vi burde da vite litt om det. Hvad er det saa ikke for det amerikanske publikum?

Jeg forstaar de forsøker at faa de bøkene ind i alle høiere skolars biblioteker. Jeg haaber det lykkes og at der i fremtiden blir føiet til bind efter bind eftersom vore mænd ser sig istand til at faa dem ut; bind som hver for sig vil bli en kulturel innsats i vort lands og folks kultur.

Det er mig en glæde at se at Valdres Sambands styre har som lag sluttet sig til den forening og betalt sin kontingent. Denne organisation burde

vi alle støtte. Og I valdreser her burde bli medlemmer av den forening, om I ikke allerede er det. For gjennom denne forening vil en stor del av det norsk-amerikanske folks innsats bli gjort i fremtiden.

HÆDRE FAR OG MOR

At bygdelagene har en innsats og det en god innsats for vort land og vort folk her det ser vi ogsaa klart, naar vi betrakter denne sak fra et andet synspunkt, nemlig i *lyset av bygdelagenes opgave*.

Som sagt, fra først av saa vi kun den sociale og den sentimentale side ved bygdelagsstevnene. Men snart kom nye momenter til. Vi kan vist samle dem alle under ett i det gamle kjendte ord: Hædre din far og din mor. Det indeslutter alt det i fædrearven som er godt og bør bevares. Dersom nu bygdelagene lærer op de kommende slegter til paa en ret maate at hædre far og mor, da kan ingen negte at det er en god kulturel innsats vi gir vort land og folk. Det er den som har Guds specielle velsignelse over sig. Det folk skal det gaa vel og de skal længe leve i landet.

KJÆRLIGHET TIL BARNDOMSHEIMEN

Det er ikke min mening at ta fat og begynde at nævne alle de enkelte ting som kunde nævnes som kulturelle innsatser, men det er een ting jeg her vil nævne i forbindelse med far og mor, og det er kjærlighet til fædreheimen — barndomshjemmet. Jeg nævner det fordi det er likesom sjælen i bygdelagsbevægelsen. Det er den som har baaret bygdelagene i alle disse aar: kjærligheten til hjem og hjembygd. Vi hadde det i os hjemmefra. Det er en slegtsarv som er kommen ned til os gjennom aarhundreder. Bygdelagene hadde aldrig blit til og ikke hadde de kunnet leve uten dette. Det norske folk er et stedbundet folk trods sin utfarerlyst. Hjemmet holdt de av derhjemme. Det maatte bli i slegten, koste hvad det koste vilde. Hændte det at et hjem kom ut av slegten, saa de gamle paa det som en ulykke — næsten som en gudsdom. Det maatte ikke ske! Hændte det, kom slegten sammen, og intet offer var for stort for dem for at faa gaarden ind i slegten igjen. Jeg vet om dette, for jeg har selv maattet være med siden jeg kom hit til landet og redde gaarden hvor min bror, min far og bedstefar hadde stridd og strævd, levd og dødd.

Hvordan er det her? Jeg vil ikke si at de unge her ikke elsker sit hjem. Det gjør de vel paa sin vis, men allikevel er her en mægtig forskjel. De synes ikke at være svært rotbundet til barndomshjemmet, fars og mors hjem. I somme tilfælder er det kanskje fars og mors skyld, de blev selv aldrig rotbundet noensteds, for de flyttet og flyttet, kjøpte og solgte og blev aldrig fast noensteds. Fik de sig et hjem hvor de kunde slaat sig til ro, saa kom der en dag en og bød dem en god pris for det, og saa solgte de det. De solgte den jord hvor de i aarevis hadde arbeidet og lagt ned sine bedste aar og sin bedste kraft. Saa var det at begynde paa et nyt

sted forfra igjen. Det er ikke rart om de som vokser op under slike forhold blir rotløse og uten stedbunden følelse.

Mere vemodig er det naar far og mor har strævd 30—40—50 aar og bygget op et pent hjem, kanskje det er den samme plads de en gang tok som homestead, og saa naar de blir gamle sitter de der med fremmede folk omkring sig. Ingen av barna vilde være hjemme. De er drat ut hver til sin kant, gjerne til byene, og det hjem som gjennom tyvetal av aars slit og stræv var blit hellig grund for de gamle, er ikke av saapas betydning at noen av barna blir der.

Dette synes jeg er for galt, og her er en oppgave for bygdelagene. Kunde vi gi noe av denne kjærlighet til barndomshjemmet, faa noe av denne kjærlige forstaaelse av fædres slit og stræv for at bygge op en heim, kunde vi gi noe av det som indsats i vort land og folks kultur her, saa skal vist ingen kunne si andet end det var en kulturel indsats av det bedste slag. Det var en som der fulgte velsignelse med.

BYGDELAGENES OPGAVER I FREMTIDEN

Som sagt, fra først av saa vi ikke saa meget i bygdelagene som vi nu gjør. Eftersom aarene har gaat er det blit mere og mere klart at de hadde en stor og ædel oppgave at løse. Ved siden av kirken og den norsk-amerikanske presse blir det bygdelagene som maa arbeide for fædrearven — verne om den og hjelpe til at bevare det i den som bør bevares. Det kan de greie bedre end noen anden enkelt organisation hvad den saa end heter. De har tak i folket, i alle bygders folk. Fædrearven eller bygdelagene, de gaar og gaar godt.

Her om dagen da jeg kom ind i vaskerummet paa en Pullman vogn, saa traf jeg en av vore prester. En meget dygtig og forstandig kar, som jeg har stor agtelse for. Hvor kommer du fra? spurte jeg. Jo, han kom fra et bygdelagsstevne. Hvordan gik saa det, sa jeg. Jo, det gik bare godt det. Og saa tilføide han dette meningsløse ord: Jeg kan ikke skjønne hvorfor kirkesamfundet vil lirke med navneforandring nu naar bygdelagsstevnene gaar saa godt.

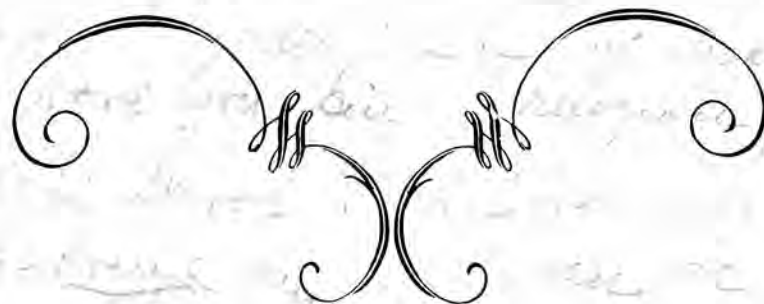
Jeg sa: Hvad i al verden har de to ting at gjøre med hinanden? Det gjorde mig ondt at høre noe slikt vaas fra saa forstandig en mand. Bygdelagene staar og falder ikke med kirkens navn, hverken med det nuværende navn eller med noe andet den maatte faa. Det skjønner da vel hver og en at de vil fortsætte akkurat som før hvad saa end kirken heter, og hvor ofte den maatte skifte navn. Naar jeg sa det gjorde mig ondt at høre det fra den mand, er grunden den, at argumentet holder ikke vand. Det er at kaste folk blaar i øinene — narre dem og oppirre dem imot en nødvendig forandring, som ifølge utviklingens lov maa komme enten den kommer om to eller flere aars tid. Den ting — navneforandringen — har

ingen verdens ting at gjøre med det norske sprogs leven eller utdøen iblandt os.

Tror noe fornuftig menneske at derborte paa Haugen, Remmen, Sjøine eller i Brøin eller noe andet hjem spør: Hvad heter nu samfundet? — og saa naar de har faat det paa det rene, saa anlegger de sit talesprog i hjemmet derefter? Tror noen paa slikt? Da min menighet i Sioux City skulde avgjøre hvor mye eller lite engelsk der skulde være, var det ikke en sjæl som tænkte paa kirkesamfundets navn. De bestemte om den sak eftersom de syntes det var nødvendig og ret og hvad de kunde bli enige om. Saa gjør ogsaa de andre menigheter i samfundet. Dette er klart.

Men det jeg vilde faa frem og lægge vekt paa var dette: Bygdelagene har sin oppgave og vil fortsætte fremover hvad saa end kirkens navn maatte bli, og kommer den dag da der ikke er flere bygdelagsstevner, saa er de utdød ikke fordi kirken hette saa eller saa, men fordi interessen for hjem og fædre og for fædrearven er død. Med fædrearven mener jeg først og fremst det norske sprog, traditioner og skikker. Jeg mener slike som har kulturel interesse.

Det gjorde mig godt herom dagen at finde forstaaelse av dette hos en av vore yngre teologiske lærere. Han er født og utdannet her, og derfor kunde man ha ventet at finde ham paa den anden kant. Han sa nemlig: Bygdelagene vil jeg støtte mere herefter end jeg har gjort hittil. De har en stor oppgave at løse. Det blir dem som i fremtiden maa verne om det norske sprog, traditioner og skikker.

Fort Gary Hotel, Winnipeg
Den gamle Hudson Bay kompaniets indgangsport til Fort Gary i forgrunden

Nationalstevnet i Winnipeg

Ved A. M. SUNDHEIM

DE store norske nationalfest i Winnipeg blev holdt fra 5te til 10de juli dette aar, og der var mange nordmænd fra Statene som i den anledning besøgte Canada. Det er altid interessant for folk fra Statene at besøge Winnipeg. Selv om byen ikke ligger ret langt fra Minnesota, mærker man straks at man er kommet udenlands. Der er saa meget som minder om europæiske byer, og regjeringsbygningen, den pragtfulde parlamentsbygning, de store forretningsbygninger og de flotte hoteller gir byen et rigtig hovedstadsmæssig præg.

Men det var kjølig og det øsregnet da vort jernbanetog fredag morgen den 6te juli rulle ind paa stationen i Winnipeg. Alle tilreisende skyndte sig derfor hurtigst mulig til sine bestemte hoteller. Men byen var i festdrag. Overalt var det norske flag side om side med britiske og amerikanske. De synes ikke at være bange for de norske flag i Canada; ti de var i majoritet baade hvad størrelse og antal angik. Baade jernbanestationen og alle større bygninger var dekoreret. Særlig opmærksomhet tiltrak de store bygninger tilhørende Hudson Bay og Eaton kompaniene

sig ved sine rike dekorationer. Paa gatehjørner og iøjnefaldende steder læste man alle vegne: "Welcome, Norwegians!" og "Welcome Norsemen!" Plakater forkyndte at 20,000 nordmænd besøgte Winnipeg denne uke. Men der var nok ikke paa langt nær saa mange, skjønt en hel del var kommet fra langt bortliggende steder, og festkomiteen var ganske visst forberedt paa at sørge for saa mange gjester. Et stort arbeide var nedlagt, og handelsstanden i forening med byens embedsmænd, jernbanefunktionærer og regjeringens embedsmænd hadde støttet festkomiteen med entusiasme. Der var stil over det hele festlige arrangement.

Det norske sangerforbund var kommet en dag tidligere og hadde allerede git sin første konsert. Det var fra 500 til 600 sangere som tok del i denne 18de toaarige sangerfest. Omtrent 70 var kommet helt fra Chicago, og der var kor fra Milwaukee, Racine, Superior, La Crosse og Madison i Wisconsin, og fra Minneapolis, St. Paul og Duluth i Minnesota. Mange sangere hadde sine hustruer med, saa sangerflokken og venner som fulgte androg nok alene til mindst 1,000 av Winnipegs tilreisende gjester. Sangerne hadde sit hovedkvarter paa Royal Alexandra hotel; men iøjnefaldende som de var med sine hvite luer og sine vakre sangerdekorationer, syntes de at være allesteds nærværende. Fredag aften holdtes den anden konsert, og det vældige, vel balanserte fælleskor gjorde stormende lykke. Aldrig har der utenom Norge og de Forenede Stater været holdt en norsk sangerfest som tilnærmeelsesvis kunde sammenlignes med denne.

* * *

Lørdag formiddag blev det egentlige norskdømsstevne høitidelig aapnet av Canadas generalguvernør, Viscount Willingdon. Bladene berettet at under de høitidelige aapningsceremonier var 10,000 mennesker samlet i den endda ikke helt færdige konventionshal paa utstillingsgrunden i River Park. Det var en vakker forsamling, men dette antal var nu allikevel overdrivelse. 5,000 vilde uten tvil passe bedre.

Festen aapnedes med musik av et korps hvis samtlige medlemmer var veteraner fra verdenskrigen. Og da generalguvernøren og lady Willingdon i spidsen for mange notable gjester holdt sit indtog i den flagsmykkede konventionshal, hilste forsamlingen dem ved reisning, og det norske sangerforbund sang "O Canada." Festkomiteens formand, norsk vicekonsul Karl T. Kummen, introducerte generalguvernøren og anmodet ham om at aapne festlighetene, hvorpaa Viscount Willingdon holdt en kraftfuld og formfuldendt tale, som hadde meget god klang i norske ører. Han omtalte slektskapet mellem nordmænd og briter og den gode forståelse mellem disse folk, samt den lange forbindelse mellem Canada og Norge, som han regnet at ha begyndt for 900 aar siden med Leif Eriksons opdagelse av "Vinland det gode." Vistnok strides de lærde om hvor dette "gode land" var beliggende, men han for sin del nærtede ikke tvil om at det var i Canada og ikke i de Forenede Stater. Da saa en stor utvandring

gjennem de sidste hundrede aar foregik fra Norge til Amerika, fik Statene de fleste; men nu, sa han, kommer de fleste til Canada, som har rum nok for dem alle og tar imot dem med aapne armer. Og til slut ønsket generalguvernøren alle velkommen og som kong Georges repræsentant erklærte han norskdomsstevnet i Winnipeg aapnet.

Skjønt det altid sker med stiv formalitet naar engelske lord er optræder offentlig, saa var det en vakker og indholdsrik tale generalguvernøren holdt. Og hans nærvær kastet unegtelig ogsaa glans over festlighetene. Efter aapningshøitideligheten besøkte selskapet husflidsutstillingen, og det fortaltes at baade lord og lady Willingdon var meget interessert i de norske husflidsarbeider.

Sangerforbundet sang et par sanger til, og formanden for Nordmandsforbundet i Canada, dr. F. A. Nordby, holdt en kort tale, hvorefter alle bygdelagsfolk søkte til sine respektive lokaler.

Der var omtrent 24 lag som var mere eller mindre godt repræsentert, og for alle lag som hadde meldt deltagelse var der reist et rummelig telt paa utstillingsgrunden. Der var bænker og stoler i alle telt, og alle var smykket med norske og britiske flag, og alle lag som hadde faner bragte dem med sig, saa ogsaa teltbyen saa helt festlig ut. Desuten var der telt hvor mat og kaffe servertes. Slet ikke daarlig arrangert. I mange telt var der taler, sang og musik; men i andre, hvor deltagelsen var mindre, var underholdningen begrænset til bare registrering og hyggelig samtale med gamle venner og sambygdinger. Men det var heldig for alle at ha et bestemt sted hvor sambygdinger kunde træffe hverandre. Og der var virkelig hygge i mange av disse telt. Derinde samledes farmerne fra vestens vidder, og der var det at det jevne folk hadde sit møtested. Ingen formaliteter eller stiv fornemhet hersket derinde.

Festen i konventionshallen om kvelden var over al forventning godt besøkt naar man tar hensyn til det særdeles ugunstige veir. Det var baade koldt og fugtig. Desuten var de besøkende opdelt i grupper. Noen hadde egne fester paa andre steder, og sangerne med sine damer og venner hadde stor middag og avskedsfest i Royal Alexandra. Allikevel var det en anelig forsamling i konventionshallen paa festgrunden.

Festen aapnedes med musik og avsyngelsen av "O Canada," hvorpaa bygdelagskomiteens formand, O. Teng Strøm, introducere N. T. Moen fra Fergus Falls som ordstyrer. Velkomsttaler blev holdt av indvandringsministeren for sundhetsvæsenet, dr. Montgomery, samt av Winnipegs mayor, oberstløjtnant Dan McLean. Svartaler blev holdt av formanden for Canadas Nordmandsforbund, dr. Nordby, av prof. J. A. Holvik som stedfortræder for pastor Gimmetad, formand for bygdelagenes fællesraad i Statene, samt av J. J. Fuhr, formanden for Den norsk-lanske presseforening i Amerika. En række sangnummer blev git av en kvintet fra Loreburn, Saskatchewan.

* * *

Veiret begunstiget ikke festlighetene i Winnipeg; ti søndag morgen begyndte atter med vedholdende regn. I alle hoteller og i private hjem sat folk og undredes paa hvad de skulde foreta sig; ti menneskene synes aldrig at være saa ømfindtlige overfor veiret som naar det gjælder at gaa til kirke. Men ca. tre tusen mennesker vaaget sig allikevel ut til festgrunden. Konventionshallen var festlig pyntet, og der var opsat alter og prækestol paa platformen. Paa grund av veiret var den engelske festgudstjeneste sløifet, saa den norske og engelske blev slaat sammen. Den norske høimesse blev, som ret og rimelig var, i høi grad den mest fremtrædende.

Pastor L. H. Urness fra Regina forrettet for alteret og pastor J. J. Akre, formanden for Den Norsk Lutherske Kirkes Canada-distrikt, ledet gudstjenesten. Vor ærværdige dr. H. G. Stub, formand emeritus for Den Norsk Lutherske Kirke, talte trods sine 80 aar med inspirerende varme og kraft om den store betydning kirken altid hadde hat i det norske folks historie. Han mindte ogsaa blandt andet om at "Gud er attaat" og citerte et vers fra fædrelandssangen, som begynder med "Norske mand i hus og hytte, tak din store Gud."

Repræsentanten fra kirken i Norge, sogneprest N. B. Thvedt fra Oslo, holdt en gripende præken over dagens tekst og oplæste til slut en vakker hilsen fra kirken i Norge til kirken i Canada og Statene.

Dr. J. A. O. Stub, prest ved Centralkirken i Minneapolis, holdt den engelske tale og dr. J. A. Aasgaard, formand for Den Norsk Lutherske Kirke i Amerika, frembar hilsen fra kirkesamfundet. Park Region College kor fra Fergus Falls, Minn., bidrog meget med sin herlige sang til at gyde glans over denne mindeværdige gudstjeneste. Men uveiret blev værre. Det lynte og tordnet, og selv om forsamlingen hadde tak over hodet, saa jog vinden og regnet ind gjennem de delvis aapne vægger, saa især talerne og koret led betydelig derved.

* * *

Der var ankommet mange gjester fra Norge som skulde introduceres ved det norske festmøte om eftermiddagen. Foruten vor velkendte gamle ven sogneprest Thvedt, som holdt festprækenen om formiddagen og som ogsaa er direktør for Nordmands-Forbundet i Norge, var Nordmands-Forbundets generalsekretær, Arne Kildal, ankommet samt overretssakfører T. H. Wegge fra Oslo, som ogsaa er direktør i Nordmands-Forbundet. Desuten var der mange journalister fra Norge som hadde mottat indbydelsen til at besøke stevnet og gjøre en tur gjennem Canada fra hav til hav. Men veiret var saa vrangt at bare et par tusen mennesker hadde indfundet sig i utstillingshallen da festmøtet skulde begynde. Vicekonsul Karl T. Kummen, som præsiderede, ønsket gjestene fra Norge velkommen. Svartaler blev holdt av følgende av de norske gjester: T. H. Wegge, som ogsaa bragte en personlig hilsen fra Norges konge, hvorefter hele forsamlingen sang kongesangen. Desværre tillater ikke rummet at dvæle endog ved

høidepunktene i disse indholdsrike taler. Saa talte generalsekretær Arne Kildal om Nordmands-Forbundets arbeide. Martin Tranmæl av "Arbeiderbladet" i Oslo bragte hilsener fra "de norske arbeidere og smaa-kaarsfolk, fra kamerater og klassefæller." Ole Tschudi Irgens, "Bergens Aftenblad," hilste fra Bergen — "den snurrige gamle by som altid er ny." Sigurd Skaun, "Dagsposten," Trondhjem, hilste fra Trøndelagen. Fylkesagronom Alfred Norheim, "Stavanger Aftenblad," hilste fra Stavanger og Rogaland. Aanund Hopperstad, "Rjukan Dagblad," hilste fra Tele-

Royal Alexandra hotel

mark, og John A. Paulsen, Svolvær, "Lofoten Tidende," fremførte en hilsen særlig rettet til nordlændinger i Amerika.

For Norges regjering talte generalkonsul L. M. Aubert fra Montreal. Han oplæste ogsaa et telegram netop mottat fra Norges statsminister med hilsen og bedste ønsker for stevnet.

Mellem talene var der musik og sang. Vicekonsul C. J. Bjørke fra Vancouver, B. C., er en udmerket sanger og maatte gi flere nummer.

Vicekonsul Kummen oplæste telegrammer og rettet til slut en hjerte- lig tak til gjestene fra Norge, som skjønt de repræsenterte forskjellige po-

litiske retninger dog smukt forentes i sin fædrelandskjærlighet. Og saa blev fædrelandssangene "Ja, vi elsker" og "God save the king" sunget.

Om aftenen bød programmet paa norsk gudstjeneste i konventions- hallen og møte av Landsforbundet for norsk ungdom ved Grand Stand. Men grundet det uheldige veir blev disse to møter slaat sammen. Pastor E. E. Gynild, formand for Den Lutherske Frikirke, præket, og det var trist at høre at denne staute vægter paa Sions mure aldrig kom hjem igjen fra turen. — Prof. M. O. Wee fra Luther Seminar tolket ungdomssaken, og koret fra Park Region College sang.

* * *

Mandag var det ogsaa surt, men det var opholdsveir. Winnipegfolket var ivrig med at forsikre de tilreisende at veirforholdene i disse dage hørte til undtagelsene og at de som regel hadde meget behageligere veir i Winnipeg. Men som regel tillot ikke de tilreisende veiret at ødelægge deres hygge. Mange sa at "alt veir er godt," og at de var ikke avhengige av veirforholdene for at kunne hygge sig.

Mandag var egentlig den store festdag; men da ingen kan være paa mere end ett sted om gangen, var der mange tilreisende som mistet festlig- hetene i River Park. Nedskriveren f. eks. var optat hele dagen ved aars- møtet av Den norsk-danske presseforening i Fort Gary hotel, hvor fore- ningen hadde sit hovedkvarter, og om aftenen ved en stilfull middag som Canadian Pacific-jernbanen gav for presseforeningens medlemmer i Royal Alexandra hotel. Samtidig gav islænderne i Winnipeg en flot middag i Fort Gary hotel, hvor en stor del tilreisende nordmænd og islændere var gjester. Dr. Stub, dr. Aasgaard, sogneprest Thvedt og prof. Rasmus B. Anderson var blandt æresgjestene. Men hele dagen var der en stor for- samling paa festgrunden i River Park, og i utstillingshallen var der pro- gram baade om formiddagen, eftermiddagen og om aftenen.

Ved formiddagsmøtet var dr. Nordby ordstyrer og en fane, sydd for Nordmandsforbundet i Canada av Mrs. A. J. Gubberud i Atwater, Sask., blev overrakt forbundet ved pastor Gubberud. Taler blev holdt paa norsk av vicekonsul C. J. Prince fra Toronto, T. A. Torgersen fra Estavan, prof. Gisle Bothne fra Minneapolis og Bjørgulf Bjørnaraa fra Wanke, Minn.

Ved eftermiddagssessionen var festkomiteens energiske sekretær, ad- vokat James C. Berg, ordstyrer, og taler blev holdt av Minnesotas guver- nør, Theodore Christianson, som skildret en del av vikingenes historie; av Saskatchewan's provinsguvernør, hon. S. J. Latta, som frembar hilsen fra sin provins's regjering; av vicekonsul C. J. Bjørke, som hilste fra Britisk Columbia; av formanden for Minnesotas jernbane- og varehus- kommission, O. P. B. Jacobsen, som talte om Red River-dalens opdagelse og nordmændenes indsats i dens utvikling, og den alderskronede norskhets- kjæmpe, prof. Rasmus B. Anderson, holdt en glødende tale om vor fædre-

arv. Mrs. Berthe C. Pettersen frembar en hilsen fra norske foreninger i Chicago.

Ved aftenssessionen var den norske vicekonsul for Saskatchewan, Halfdan Atle Westergaard, ordstyrer, og senator Henrik Shipstead fra Minnesota var hovedtaleren. Denne session blev omtalt med megen begeistring av mange som hadde været tilstede. Leikarringen fra Minneapolis hadde gjort stormende lykke med sine folkedanser. Taler blev ogsaa holdt av hon. J. T. Thorson, medlem av Manitobas provinsparlament, og av prof. J. A. Holvik fra Concordia College i Moorhead, Minn. Der var ogsaa sang av Loreburn kvintet, og Mrs. Ida Marie Axness-Beck og hendes søster, Mrs. Clara Axness-Roleau, sang og deklamerte.

* * *

Tirsdag var det behageligste veir under hele festen. Luften var kjølig, men det var deilig, varmt solskin — riktig en norsk sommerdag. Ved den internationale session om formiddagen præsiderede Knute Haddeland, den kanadiske regjerings agent i St. Paul, og der var mange talere som frembar hilsener fra de forskjellige nordiske broderfolk og deres organisationer baade i og utenom Canada. Leikarringen fra Minneapolis høstet nye laurbær, og felespilleren Ness fra Sætedalen utførte flere stykker. Bjørgulf Bjørnaraa rettet en tak til festkomiteen for den omhyggelige maate hvormed den hadde ordnet alt for de tilreisende.

Om eftermiddagen hadde kvindene sin egen session. Mrs. J. Willardson, Winnipeg, præsiderede. Mrs. Gisle Bothne fra Minneapolis var en av talerne, og hun bragte hilsener fra flere norske kvindeorganisationer i Statene.

Foruten de daglige programmer i utstillingshallen var der meget andet som høyd paa underholdning for deltagerne i festen. Først var det naturligvis bygdslagsteltene, som hadde sin særegne tiltrækning for en stor del. Saa var det husflidsutstillingen og et sportsprogram baade mandag og tirsdag. Desuten var der meget velgjørende gjestfrihet i Winnipeg, hvorav de tilreisende damer fra Statene fik en rik andel. De store forretningsfirmaer Hudson Bay Co. og Eaton gav luncheons for dem, og teselskaper blev git baade av organisationer og private hjem. I det store og hele tat var de tilreisende vel fornøyd med festen og opholdet i Winnipeg.

— — — — —
 ✦ — — — — —
 M I N D E K R A N S E R
 — — — — —
 ✦ — — — — —

O. A. VEBLEN

Østen A. Veblen var født den 4de mai 1853 i Town og Holland, Sheboygan county, Wisconsin. Han var det fjerde barn av foreldrene

54 flyttet familien til Manitowoc county, hvor de igjen begyndte paa nyt, vildt land i Town of Cato, ved vestgrænsen av det store valdresettlement.

Thomas Anderson Veblen og hustru Kari Thorsteinsdatter Bunde, begge fra Hurum sogn, Vang i Valdres, hvorfra de kom i 1847 til Amerika. De landet i Milwaukee, og efter et aars tid begyndte de at rydde sig farm i Sheboygan county. I

Paa skolen der blev det for læreren fremmede og vanskelige navn Østen ombytte med Orson, hvilket vel syntes nærmest at ligne det rigtige navn. Dette fik efterhaanden hævd og blev hans gjængse og borgerlige navn.

Familien flyttet igjen i 1865, denne gang til Rice county, Minnesota, og atter begyndte de som pionerer med at oparbeide ny jord, for det meste prærie. Denne farm ligger op mot Goodhue county, halvanden mil i øst for landsbyen Nerstrand. Her blev forældrene boende indtil de paa grund av alderdom sluttet med farmen. O. A., som han oftest blev kaldt, fik først slik undervisning som var at faa i den simple distriktsskole. Fra sit attende til sit to-ogtyvende aar gik han med noen avbrytelser paa skole i Northfields høiskole og Carleton College. Det var fornemmelig et "engelsk kursus" han fulgte.

To-ogtyve aar gammel begyndte han som common-skolelærer, og virket med meget held i distriktene rundt hjemmet en tre aars tid. Dernæst slo han ind paa handelsforretning. Den 24de sept. 1876 blev han gift med Sønneva Rauk, datter av Hans Knudsen og Sigrí Rauk, farmere i nabolaget.

I 1878 begyndte han butikforretning i Blooming Prairie, Minn., og blev boende der indtil han i 1907 flyttet til Minneapolis. Foruten at drive general store osv., alt med god fremgang, slo han ind paa trælastforretning og oprettet i 1901 Veblen-Hegna Lumber Co. Dette blev i 1902 utvidet til Northwest Lumber Co., hvori hans yngre bror, John Edward, var hans viktigste kompanion. De drev handel gjennom et stort antal "line-yards" baa- de i Minnesota og N. Dakota, og var desuten interessert i andre trælastforretninger.

Som sagt flyttet O. A. til Minneapolis i 1907 og avhændte ved disse tider sine interesser i Blooming Prairie. Brødrene solgte da

Northwest Lumber Co. og kjøpte derpaa Superior Manufacturing Co. i Superior, Wis., og drev wholesale handel med cement, kalk, salt osv. med hovedkontorer i Minneapolis, indtil de under krigstiden fandt at forretningen ikke vilde gaa med held. Foruten handelen hadde O. A. ogsaa kontrollerende andel i Waltham Bank i Minneapolis samt andel ogsaa i andre bankforretninger.

I 1915 flyttet O. A. med hustru til Montana, hvor brødrene hadde tilhandlet sig Shannon Ranch paa 8,000 acres ved Geysers. Han kjøpte saa en farm ved Denton, Mont., og de flyttet dit i 1916. I den influenzaepidemi som raset ved slutningen av verdenskrigen blev baade han og hustruen angrepet. Dette knækket deres helbred. Hun døde vaaren 1919. Han kom sig, saa han atter blev nogenlunde aktiv, skjønt han var stadig truet av en farlig hjertefeil, indtil han den 1ste juni 1928 uten forutgaaende sygdom eller lidelse pludselig døde i Denton, blot tre dage under 75 aar gammel. Han blev begravet i Denton, hvor hustruen ni aar før var bisat.

Et aars tid efter hustruens død blev O. A. gift med enken Florence Andrus Noble. Hun overlever ham tillikemed sønnene fra det første egteskap, Thomas og Rolf. En datter Clara, født i 1880, døde som smaapike som følge av et ulykkestilfælde. Orson efterlater sig ogsaa syv søskende, brødrene Andrew, Thorstein og John Edward, og søstre Mrs. Knut K. Viken, Mrs. Sigurd Olsen, Mrs. Ole T. Hougen og Mrs. Hans J. Hanson.

Orson tok aktiv del i de anliggender som pleier at interessere mænd der ser med alvor og innsigt paa samfundets vel. Han blev tid-

lig i Blooming Prairie fortrolig kjendt med gamle pastor C. L. Clausen, som en tid bodde i Veblens hjem. Dette bekjendtskap var nærmest det som ledet til at han i mange aar gav meget av sin tid og energi tilbedste for mere praktiske gjøremaal, først for en del for Konferentsen, men især for den Forenede Kirke.

Han var i ti aar (1891—1901) medlem av board of trustees for St. Ansgar Seminary and Institute i St. Ansgar, Iowa. Han fungerte paa den fem-mandskomite som var valgt til at avvikle den strid som opstod om overdragelsen av endel av Konferentsens eiendom til den Forenede Kirke. I mange aar var han medlem av den Forenede Kirkes Board of Charities; og fra 1890 til 1899 var han medlem av Board of Trustees av St. Olaf College. Likeledes tjente han paa byggekomiteen som forestod opførelsen av Men's Dormitory, nu Ytterboe Hall, og præsidentens bolig ved St. Olaf College, samt den Forenede Kirkes Seminar i St. Anthony Park; og han anvendte megen tid i personlig opsyn med arbeidet paa disse bygninger.

I 1906 besøkte O. A. Veblen Norge samt de andre skandinaviske land; og i 1913 gjorde han sammen med hustruen og sønnen Rolf atter en reise til Europa med et længere besøk i Norge, Tyskland, Danmark, Sverige, osv.

Han var meget interessert i Valdres Samband, tjente paa styret, tok aktiv del i forberedelsene av stevnene, og gav betydelige summer til støtte for baade *Valdris Helsing* og *Samband*.

—A. A. VEBLÉN.

MRS. T. O. BERG

Mrs. G. A. Steen i Grand Forks, N. D., sender \$5.00 til gamlehjemmet i Nord-Aurdal som et minde om sin mor, Mrs. T. O. Berg i Mekinock, N. D., som fik hjemlov sidste vinter.

Mrs. T. O. Berg var født i Nord-Aurdal, Valdres, den 24de april 1849 av forældrene Andris og Sigrí Rognaas. Den 18de juni 1875 blev hun egtevidd til T. O. Berg, og det alderstegne par feiret sit guldbryllup i 1925. De kom til Amerika vaaren 1885 og bosatte sig paa et stykke land i nærheten av Mekinock, hvor de bodde indtil 1902. Da flyttet de ind til byen, hvor de siden har bodd.

Mrs. Berg var en gjestfri kvinde. I hendes hjem var alle og enhver velkommn. I menigheten og kvindeforeningen var hun virksom, og mange som har ligget syk mindes hende med taknemmelighet.

Foruten sin mand overlever hun av fem barn: Gurine og Olga, som er hjemme; Mrs. H. Elvrom i Havre, Mont.; Mrs. G. A. Steen i Grand Forks, N. D.; og Theodore, i Wildrose, N. D.; og ti barnebarn.

Hun døde den 9de februar, nær 79 aar gammel, og blev begravet under stor deltagelse ved Ness kirke den 13de februar.

OLA N. HAAVELSRUD

Ola N. Haavelsrud i Bagn, en av de ældste gaardbrukere i Valdres, er avgaat ved døden 89 aar gammel. Haavelsrud var en sjelden sterk og arbeidsom mand, som drev sin gaard op til et mønsterbruk. For sit nyrydningsarbeide blev han paa 80-aarsdagen tildelt kongens fortjenstmedalje i sølv.

Samband

Published quarterly by Valdres Samband at 425-429 S. 4th St., Minneapolis, Minn.

Subscription price including dues to Valdres Samband \$1.00 per year in advance.

Change of address and all matters pertaining to the mailing of *Samband* should be sent to the secretary, O. A. Hain, 1227 Washington Ave. S., Minneapolis, Minn.

All cash remittances for subscriptions and membership in Valdres Samband should be sent to the treasurer, Olaf Rudi, 1506 Washburn Ave. N., Minneapolis, Minn.

Manuscripts and all matters pertaining to the editorial department as well as copy for advertisements and remittances for advertising should be sent to the editor, A. M. Sundheim, 425-429 S. 4th St., Minneapolis, Minn.

VALDRES SAMBAND

Embedsmænd og styre 1927—1928

J. E. HAUGEN, *formand*, 97 Orlin Ave. S. E., Minneapolis.

A. A. HALL, *viceformand*, Mound, Minn.

ANDREW DALE, 1204 E. Lake St., Minneapolis.

O. A. HAIN, *sekretær*, 1227 Washington Ave. S., Minneapolis.

OLAF RUDI, *kasserer*, 1506 Washburn Ave. N., Minneapolis.

M. A. WEBLEN, 600 Temple Court, Minneapolis.

OLE ROOD, 4016 18th Ave. S., Minneapolis.

HERMAN KARLSGODT, 3300 Washburn Ave. N., Minneapolis, Minn.

O. H. OPHEIM, 2441 32nd Ave. S., Minneapolis.

J. O. QUALE, 1743 Lafond, St. Paul, Minn.

HARRY LUNDA, 3839 Sheridan Ave. S., Minneapolis.

PROF. T. A. HØVERSTAD, 2312 Alden Ave., St. Paul, Minn.

EDWIN ODEGAARD, 2138 14th Ave. S., Minneapolis, Minn.

CARL REMMEN, Dennison, Minn.

Ærespræsidenter

A. A. WEBLEN, 3962 S. Brighton Ave., Los Angeles, Calif.

A. M. SUNDHEIM, 425-427 S. 4th St., Minneapolis, Minn.

Vi er meget taknemmelig mot prof. A. A. Veblen for den autentiske skildring av den gamle valdresbygd i Manitowoc county, Wisconsin, i dette nummer av *Samband*. Den er en perle, som allerede nu har stor historisk interesse. Som professor Veblen paapeker, var der nok kommet noen ytterst faa val-

dreser til Amerika før denne koloni blev grundlagt; men som valdresbygd i Amerika maa Valdres i Wisconsin betragtes som den første. Senere blev den mor til mange andre valdresbygder længere vest, og dens historie er av særlig interesse. I tidens løp er der foregaaet saa store forandringer, at for den som idag kommer til den vakre bygd er det vanskelig at danne sig noen forestilling om vore første pionerers liv i urskogen. Vi valdreser burde reise et vakkert monument til minde om vore første pionerer et sted i nærheten av kirken i Valdres. Om bygden vil samarbeide med Valdres Samband vil det være let overkommelig. Billedhugger Paul Fjelde har lovet at forarbeide en kunstnerisk broncetavle til en meget billig pris.

Vi haaber at professor Veblen vil faa tid og anledning til at skrive ned mere av sine erindringer fra denne gamle valdresbygd. Den 24de denne maaned er han 80 aar gammel og han er maaske den eneste levende mand som evner at skrive personlige erindringer fra pionerdagene i vor ældste valdresbygd i Amerika. La ogsaa mange av professor Veblens venner og beundrere landet rundt erindre hans 80de fødselsdag ved at sende ham et teleggram eller et brev med noen venlige ord. Det vil glæde vor hæderskronede foregangsmand paa bygdelagenes omraade at erfare at hans venner fremdeles omslutter ham med varme følelser.

Samtidig vil vi gjøre opmerksom paa at professor Veblen i disse dage er flyttet fra San Diego til Los Angeles, California. Hans nye adresse er 3962 S. Brighton Ave., Los Angeles, Calif.

I teltet hos Valdres Samband paa utstillingsgrunden i Winnipeg den 7de juli 1928

Folkefesten i Winnipeg, Manitoba

Torsdag aften den 5te juli reiste vi til den store folkefest i Winnipeg. Formanden, J. E. Haugen, Mr. og Mrs. A. M. Sundheim og undertegnede var reisefølget som representerte Valdres Sambands styre. Vi kom frem fredag morgen i regnveir og blev venlig mottatt paa jernbanestationen av vicekonsul Carl T. Kummens assistenter og vist tilrette paa bedste maate. Især var Mrs. Anna S. Welch av Nordmandsforbundet utrættelig med at gi veiledning til alle tilreisende. Mr. Sundheim hadde allerede paa forhaand sikret sig rum i det store Fort Gary hotel, og da vi andre var blit anvist losji og kom ut og fikk se hele byen dekorert, blev der feststemning i sindet. Senere paa da-

gen drog vi ut til River Park for at se hvor vi skulde holde til. Det var vaatt og sølet, men den store utstillingsbygning begyndte at vise tegn til fest. Der var en hel arme der til at gjøre færdig til festens aapning den næste dag. I en halvcirkel paa utstillingsgrunden var en række telt opsat, og de vakre skilt paa hvert telt med navnene paa de lag de var overlatt til, vinket indbydende og var som en velkomsthilsen. Vi hadde med os vor fane, det norske flag og stjernebanneret. Det store handelshus T. Eaton Co. Ltd., laante os et Canada-flag.

Fredag utstillet vi vor fane i hottellets "Lobby." Haugen forklarte dens indhold til de mange som saa den, og den saa ut til at gjøre ind-

tryk paa folket. I forbindelse med at vise den frem blev der ikke saa liten anledning til at tale om bygde-lagsbevægelsen.

Tidlig lørdag reiste vi ut til River Park med fane, flag og greier. Veiret var bedre, og hele omgivelsen omkring utstillingsbygningen var forandret. Det var et stort arbeide gjort der det sidste døgn. Fortaug var lagt alle steder og bygningen dekorert. Norske flag allesteds og paa de mest fremskutte pladser. I en aapning tvers over platformen, hvor talerne og sangerne samledes, var to enorme norske flag hængt med en liten Union Jack mellem dem.

Valdresene og landingene hadde telt sammen. Da vi fik opstillet fanen og flagene, hadde vi det bedst dekorerte telt paa grunden.

Vi holdt til der under festlighete-ne og hadde mange besøkende, helst fra Statene. Canadas bygdelag hadde henlagt sit store stevne til Saskatoon, hvor vi som reiste med pressefolkene hadde anledning eftermiddag den 11te juli til at hilse paa. Der var flere tusen samlet til stevnet.

Winnipeg er en vakker by, og de utallige vakre dekorasjoner og flag man saa over alt i anledning folkefesten satte alle tilreisende i feststemning. Dertil vil alle mindes den hjertelighet og imøtekommenhet som blev vist av byens befolkning. Valdres Samband er taknemmelig mot Nordmandsforbundet og især mot vicekonsul C. T. Kummen, formand i festkomiteen, for al den hjelp og imøtekommenhet som blev bevist representantene av Valdres Sambands styre under besøket.

—O. A. HAIN, sekretær.

EN FÆDREARV SOM ER VÆRD AT BEVARE

Augsburg Publishing House hadde sin aarlige picnic ved Bass Lake den 18de august. Stedet er vakkert — idyllisk er det vel man kalder det. Næsten utrolig at der findes saa yndig en plet nær en storby.

Pastor Helge Høverstad kom forbi. "Nei se for noen fine siljukvis-ter. Det maa vel gaa an at lage fløite av slikt."

Han gikk til siljukjærret og kom tilbake med en kjøp omkring 2 fot lang og knapt $\frac{3}{4}$ tomme i tversnit.

Han begynte at banke barken med kniven. Saa tok han kjeppen forsiktig mellom fingrene, høiet og vred den let. Da hele kjeppen var behandlet paa denne maate sa han: "Ja, nu spørns det om barken holder."

Saa holdt han barken med den ene haand og begynte at vri og trække i den tykke ende av den indre træmasse.

Dette var den 18de august, og jeg kunde ikke tro at barken vilde løsne. Men jamen begynte træet at sige ut saa smaat.

"Der sprækker den," sa han. "En ny kvist er vokset ut i barken." Men træteinen kom ut.

Saa tok han en 2—3 tommer av træets tykke ende, skar et hul i barken og skyvte træproppen ind i barkrøret til den naadde hullet — og nu var fløiten i orden.

Nu brukte ogsaa jeg at lage siljupiper da jeg var gjætergut. Men før at faa forskjellige toner skar vi fingerhuller langs barkrøret. Høverstad skar ingen fingerhuller — bare et hul for at blæse igjennem.

Men saa snart han satte fløiten til munnen fikk han ikke blot frem forskjellige toner; men der kom

melodier som tydelig lot os forstaa at han var en øvet siljufloitespiller. Og den som har hørt dette spil i Norge vet hvilke sugende længsler det drar efter sig. Det stemte ogsaa med omgivelsene. En liten indsjø dypt nede, sandmæl og stenrabb langs stranden, bratte smaabakker paa alle hold med frodige trær i naturlig uorden. Det var igrunden en uventet sjælefryd pastor Høverstad skaffet os ved sin siljupipe.

Jeg truet ham med at dette paa-fund skulde han faa svie for — jeg vilde ta fat paa ham i avisen.

Men den som klemte paa med sit, det var pastor Helge Høverstad.

Denne fløite var saa tynd. Langt borte saa han tykkere siljuteiner og gikk dit.

"Nei," sa han da han kom tilbake, "barken sat fast paa dem alle sammen."

Det kjærr hvor han skar sin første fløite var nok det eneste som hadde løs bark — saa sent som den 18de august.

"Er det almindelig at spille paa slike fløiter i Valdres?"

"Alle gjætergutter i Valdres lager slike fløiter og spiller paa dem."

Men nu maatte jeg tilstaa at valdresene er flinkere end ialfald de trøndere jeg vokste op sammen med.

"Du kontrollerer hele spillet bare med tungen og vinden," sa han da jeg uttalte min ærlige beundring.

Nu er der vel ogsaa trøndere som magter denne kunst. Disse vil da kunne gotte sig over min uvidenhed.

Men la det skure. Pastor Høverstads spil gjorde baade mig og andre saa godt at han fortjener disse ord i et saa merkelig tidsskrift som *Samband*.

—J. J. SKØRDALSVOLD.

Augsburg Publishing House 9de aarlige picnic ved Bass Lake den 18de august 1928

HJAA HONA MAGNHILD BØ

Aurdal den 31te mai 1928.

Kjære Rudi:

E senne ein skrivils aa helsing som Du kan ha moro taa aa faa læst up ve stevnø den 28de juni. Alder ha E set bygd i so fager so ijaar aa idag. Snøen braana i fjellø. Du skulde bære høirt kor Sundheimselvi, Jomsaae, Aabjøre, Leiraføsson, Faslin, aa alle dei mindre bækkadn daa larma, susa aa bær se. Olbergje staar like rakt aa høgt, Hugakøln so ei kjempe der i Nol. Slirefjoren lig so eit stort vent spigl. E sto paa tune hjaa hono Nils, son has Haavar Lome, ve gamle Lomiskjörkja aa saag utøver dale, aa jamen syntist E dæ va synn at fædradn vore skulle raise fraa al denne herligheit, men so faar dø gjera so E ha gjort iaar, ta dikkan ei tur te Valdres. Dø kjæm alder te aa anke paa de.

—J. C. M. HANSON.

Volden, V. Slidre, den 30te mai 28.

Følgende valdreser samlet paa Volden den 30te mai sender sine sambygdinge paa andre siden av havet hilsen og ønske om en glad aa vellykket fest.

O. K. ØDEGAARD,
SIGRID ECKHÖFF,
BECH HANSEN,
BARBRØ TARALRUD,
O. TARALRUD,
INGEBORG ØDEGAARD,
E. K. FRYDENLUND,
GABRIELLE WINSNES,
TORA EINANG,
BERIT E. HAUGRUD,
THORA WINSNES,
J. C. M. HANSON.

Undertegnede samlet paa Fagernes samme dato sender sambygdin-

ger i Vesterheimen hjertelige hilsener:

GURI FOSHEIM,
LAGE FOSHEIM,
G. O. HOVI,
MARGIT FOSHEIM,
GUDRUN LUND.

Magnhild Bø's Hotel, Aurdal, 31te mai 1928.

Undertegnede Amdøler slutter sig til ovenstaaende:

GUNNAR NORAKER,
OLAV MOE,
OTTO DISERUD,
H. DISERUD,
O. GIGSTAD,
G. E. SØRUM,
OLAV DISERUD,
NILS A. DIESERUD.

TIL GAMLEHJEMMET I NORD-
AURDAL, VALDRES

Fra Mrs. G. A. Steen, Grand Forks, N. D., \$5.00.

Paa Valdres Sambands vegne,
—OLAV RUDI, *kasserer*,
1506 Washburn Ave. N.,
Minneapolis, Minn.

FORSINKET GULDBRYLLUP

Per Farden og hustru Marit blev begge født i Slidre i aaret 1858, og i juni 1875 blev de egtevidd av pastor Viinsnes. Siden 1910 har de bodd paa sin gaard 8 mil syd for Outlook, Sask., Canada. Intet væsen blev gjort da de for tre aar siden hadde været gift i 50 aar. Men efter gudstjenesten i Betania menighet, Macrorie, Sask., søndag den 22de juli 1928 "var der ordnet med en overraskelse" for det gamle hæderspar "til minde om deres femtiende bryllupsdag," skriver pastor A. Hjortaa i *Hyrden*. Past. Hjortaa talte noen ord til parret, og paa forsamlingens vegne overrakte han

dem hver sin stol og en konvolut med noen penger i, og fra deres datter i Minnesota, Mrs. Heiran, et guldstykke. Mr. M. Harrildstad talte paa Mr. og Mrs. Per Fardens vegne og takket for den venlighet at mindes de gamle paa en saadan

dag. Saa hadde kvindene ordnet med rikelig av kaffe og kaker.

De gamle er meget raske endnu og utfører sine daglige sysler. Tilstede var av parrets nærmeste slektninger 3 sønner og en datter, 18 barnebarn og 2 barnebarns barn.

NORDMÆND

En hurtig, interessant og behagelig reise sikres ved benyttelsen av Cunard Linjens kjempedampere, som forlater New York hver uke.
Se London paa veien hjem!

Storslagen jule-ekskursion den 5te december

Fra New York med kjempedampere "Aquitania," 901 fot lang og 45,647 ton. Ekskursjonen vil ogsaa laar bli ledsaget av Hans Thorsdalen, ansat ved Linjens Minneapolis-kontor. **Stor reduktion paa 3dje klasse rundturbillet!**

Fri reise med Bergensbanen
Ingen toldundersøkelse, pasvisering eller utgifter i England. Uovertrufne bekvemmeligheter og betjening. Henvend eder til nærmeste agent eller

CUNARD LINE

129 So. 3rd St., Minneapolis, Minn.

*This space is paid for
by a Friend of Samband*

Direkte til Norge

byr passagerene alle fordene ved en direkte reise fra New York til Kristiansand, Oslo med store komfortable og hurtiggaaende dobbeltskrue-ekspresdampskibe. Populære reducerede tur- og returbilletter. Forenklede passports regulationer.

UNITED STATES .....29. sept.
HELLIG OLAV .....6. okt.
OSCAR II .....13. okt.
FREDERIK VIII .....20. okt.
UNITED STATES .....3. nov.
HELLIG OLAV .....10. nov.

2 STORE JULEEKSKURSIONER
Oscar II . . . 24. nov.
Frederik VIII 8. dec.

Køleplads bør reserveres snarest

Man henvender sig til nærmeste lokalagent eller til hovedkontoret.

SCANDINAVIAN-AMERICAN LINE
123 SO. 3RD ST., MINNEAPOLIS, MINN.

Telephone Geneva 7367

Drs. Scheldrup & Petersen's

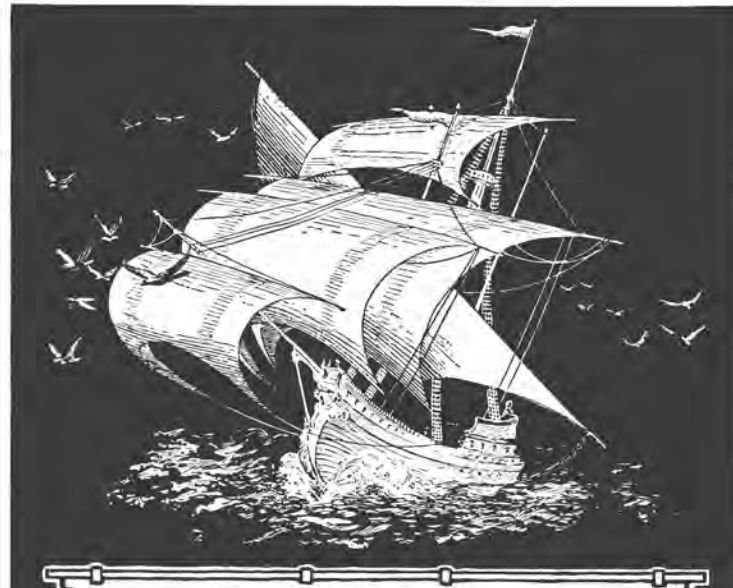
MEDICAL AND SURGICAL CLINIC

1111 Nicollet Avenue
Minneapolis

Office open from 9 A. M. to 5 P. M.
Consultation Hours
11:30-12:30 noon, 2-5 P. M.,
Wednesday Eve. 7-8

DR. CARL M. ROAN
PHYSICIAN AND SURGEON

933 Metropolitan Bank Building
Cor. 2nd Ave. and 6th St. So.
Minneapolis, Minn.

*Det er vor forretning at utstyre Deres bud-
skap med passende billeder*

Minneapolis Photo Engraving Co.
HALFTONES—ZINC ETCHINGS—COLOR PLATES

314 5th Ave. So.
Minneapolis, Minn.

*Your Satisfaction
Is Our Success*

The Paper Supply Co.

WHOLESALE PAPER DEALERS

COMPLETE LINES

240-246 6th Ave. S.

Minneapolis, Minn.

The Success of Life Insurance

Depends Largely On

1. GOOD RISKS
2. ECONOMICAL MANAGEMENT
3. SAFE INVESTMENTS

You find all these qualifications embodied in

LUTHERAN BROTHERHOOD

1254 McKnight Bldg.

Minneapolis, Minn.

Paper

'NUFF SAID!

MINNEAPOLIS PAPER CO.

"Paper Headquarters of the Northwest"

MINNEAPOLIS

Reisen til Rochester

Av redaktør J. B. Wist

"Uten sammenligning den morsomste bok som er skrevet paa norsk her i landet."

Pris indbundet \$1.00.

Minder fra Valdres

Av O. L. Kirkeberg

Disse optegnelser er, som forfatteren selv sier i forordet, ikke digt, men virkelighet. De personer han har skildret — alle sammen fra Ole Dønhaug til Ingri Meiningen — er fremstillet just som de gik og stod. Hvad der anføres at de har sagt, har de ogsaa sagt; det er ikke en tøddel overdrevet.

160 sider. Illustrert. Indbundet 75 cents. I omslag 50 cents.

VALDRES

900-AARSSKRIFT 1923

Indhold: Valdres — Valdres i hedensk tid — Kirkene i Valdres: 1. Middelalderen, 2. Den etterreformatoriske tid — Folkekarakteren i Valdres — Næringslivet i Valdres — Kommunikasjoner i Valdres — Daa Valdres vart kristna — St. Olavs kyrkja i Valdres — St. Olav Seigner — Litt om Hans Nielsen Hauges virksomhet — Litt om de ville planter i Valdres — "Skulen sitt maal" i Valdres — Valdresmaalet — For norskdom — Valdres of musiken — Sogelaget — Litt um gamal klæbunad i Valdres — Valdresbunaden — Juvkamskrinet — Folkedigtning — Fremskutte — valdreser i Amerika — Vore pionerer — "Valdres Samband" — Valdreser.

Med en mængde interessante billeder og portrætter.

485 sider. Trykt paa fint papir. I pragtbind \$3.00.

AUGSBURG PUBLISHING HOUSE

425-429 South Fourth Street,

MINNEAPOLIS,

MINNESOTA

Tops Re-covered

Upholstering

A. E. DALE

HIGH GRADE AUTO PAINTING

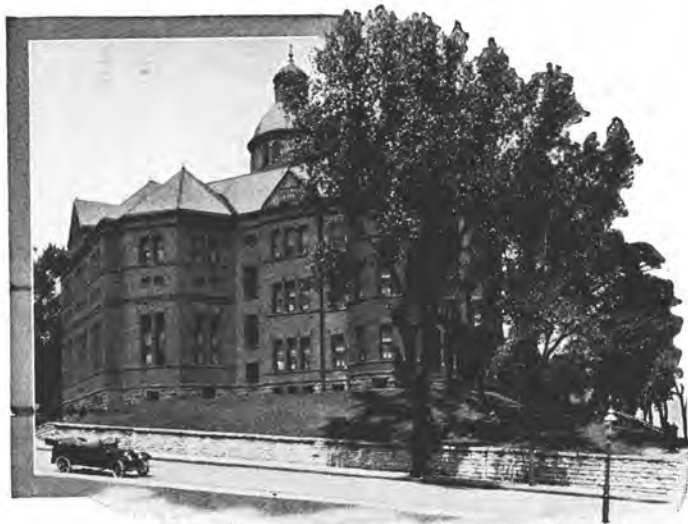
1204 EAST LAKE STREET
MINNEAPOLIS, MINN.

Body Repairing

Seat Covers

ST. PAUL HOSPITAL

Owned by The Norwegian Hospital Society
(LUTHERAN)

DR. VICTOR SÆTERLUND, *Chief of Staff.*

J. E. HAUGEN, *Supt.*

OFFICERS AND DIRECTORS

H. G. STUB, *President*

T. CARSTEN BORG

SIGVARD T. REQUE

O. H. NEGAARD, *Secretary*

C. H. BJØRN

JOHN OACE

E. H. HOBE, *Treasurer*

O. E. BRANDT

C. S. B. HOEL

Laura M. SAUER, *Supt. of Nurses*

Corner East University Avenue and Robert Street
ST. PAUL, MINNESOTA

*printing plate makers
for the SAMBAND*

**Babcock Engraving
Company**
416 8th Ave. So.